TÜRKİYE İŞ KURUMU

2020 YILI TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET SEKTÖRÜ İŞGÜCÜ PİYASASI RAPORU

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 2
TABLOLAR LİSTESİ 3
GRAFİKLER LİSTESİ 4
GİRİŞ 6
2020 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI 8
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET; MOTORLU KARA TAŞITLARININ VE MOTOSİKLETLERİN ONARIMI SEKTÖRÜ RAPORU 8
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 9
İşyeri Verileri 9
Mevcut İstihdam Verileri 18
AÇIK İŞLER 25
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 35
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 42
SONUÇ 45

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan 10+ İstihdamlı İşyerleri 15
Tablo 2: COVİD-19 Döneminin 10+İstihdamlı İşyerlerini Etkileme Durumu 22
Tablo 3: Esnek çalışmanın 10+İstihdamlı İşyerlerinde Verimliliği Etkileme Durumu 23
Tablo 4: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi 30
Tablo 5: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler 31
Tablo 6: En Fazla Açık İş Olan Meslekler 33
Tablo 7: Yükseköğretim Mezunu Talep Edilen Açık İşlerde İlk 20 Meslek 34
Tablo 8: Meslek Grubuna Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı 36
Tablo 9: Temininde Güçlük Çekilen Meslekler 38
Tablo 10: 20+ İşyerlerinde İllere Göre Açık İş ve TGÇM Sayıları 40
Tablo 11: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi 43
Tablo 12: Net İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler 44

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Çalışan Sayısına Göre İşyerlerinin Dağılımı 9
Grafik 2: Kısmi Zamanlı Çalışma, Vardiya ve İhracat Yapan İşyerlerinin Oranı 10
Grafik 3: Kadın Çalışanların Kısmi Zamanlı ve Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerindeki Durumu 11
Grafik 4: Yatırım Planlayan İşyerlerinin Oranı 12
Grafik 5: AR-GE Çalışması Yapan İşyerlerinin Oranı 13
Grafik 6: İşyerlerinin İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranı 14
Grafik 7: İŞKUR hizmetlerinden Yararlanmayan İşyerlerinin Yararlanmama Sebepleri 16
Grafik 8: E-Ticaret Uygulaması ve Web Sitesi Olan İşletme Oranları 17
Grafik 9: Sektörlere Göre Kadın Çalışanların Oranı 19
Grafik 10: Çalışanların İşyeri Büyüklüklerine Göre Dağılımı 20
Grafik 11: Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektörü 10+İstihdamlı İşyerlerindeki Son Beş Yılın Çalışan Sayıları 21
Grafik 12: Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektörü Son 5 Yılın Açık İş Oranları 26
Grafik 13: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranları 27
Grafik 14: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi 28
Grafik 15: Açık İşlerde Cinsiyetin Önemli Olmama Oranı 29
Grafik 16: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı 32
Grafik 17: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 36
Grafik 18: Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri 39

GİRİŞ

İşgücü piyasasında, arz ve talebin etkin bir şekilde eşleşmesi için, öncelikle piyasanın ihtiyaçlarını belirlemek gerekmektedir. İşgücü piyasasının mevcut durumunu ortaya koymak, seyrini izlemek ve beklentileri açığa çıkarmak amacıyla İŞKUR tarafından, 2007 yılından beri periyodik olarak İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) gerçekleştirilmektedir. Farklı metodolojilerle, 2007'den beri devam eden araştırmalar, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle sürdürülmektedir. TÜİK altyapısı ile örneklem belirlenmekte ve yine bu işbirliği sayesinde bilimsel çalışmanın teknik kısmı takip edilmektedir.

Araştırmanın temel amacı, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen sektörel ve mesleki değişim ile gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına ve bu verilere ihtiyaç duyacak diğer kaynaklara bilgi üretmektir. Bu çalışmadan, politika yapıcıların yanı sıra akademinin etkin bir şekilde yararlandığı ve ihtiyaca uygun mesleki eğitim planlamasında kullanıldığı bilinmektedir.

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması COVID-19 sürecinden etkilenmemesi için Kurumumuz yoğun bir çaba harcamıştır. Bu kapsamda, çalışma metodolojisinde bir takım değişiklikler yapılmıştır. 2012 yılından itibaren yüz yüze uygulanan soru formları, İl Müdürlüklerimizin kapasitesi ve işletmelere ulaşma yöntemlerine bağlı olarak; telefon, mail ve yüz yüze yöntemlerin tamamı kullanılarak uygulanmıştır. Ayrıca, yine süreç gereği 2-9 çalışanı olan iş yerleri çalışmanın kapsamından çıkartılmış, 10-19 istihdamlı 4.628, 20+ istihdamlı 63.518 olmak üzere 68.146 işyerine ulaşılmıştır. Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektöründe ise 10-19 istihdamlı 25.828, 20+ istihdamlı 17.337 olmak üzere 43.165 işyerine ulaşılmıştır.

Çalışmada daha önceki yıllarda olduğu gibi; 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri 77 ilde tam sayım 4 ilde örneklem yöntemi ile il düzeyi ve Türkiye geneli tahmin üretecek şekilde, 10-19 istihdamlı işyerleri örneklem yöntemiyle sadece Türkiye genelini tahmin edecek şekilde çalışma kapsamına dâhil edilmiştir.

Çalışma sonuçlarına göre Türkiye geneli ve il düzeyi raporlarının yanı sıra sektörel raporlar da hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflamasına (NACE Rev 2.) göre; Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık, Kamu Yönetimi ve Savunma; Sosyal Güvenlik, Hane Halklarında İşverenler Olarak Faaliyetleri dışındaki 18 alt sektörde yer alan, 10 ve daha fazla istihdamlı işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada ise toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörüne yönelik veriler değerlendirilmiştir.

2020 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET; MOTORLU KARA TAŞITLARININ VE MOTOSİKLETLERİN ONARIMI SEKTÖRÜ RAPORU

İşgücü Piyasası Araştırmalarının temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen sektörel ve mesleki değişim ile gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu kapsamda 2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması 9 Ekim- 6 Kasım 2020 tarihleri arasında 10-19 ve 20+ işyerlerine soru formu uygulayarak gerçekleştirilmiştir.

Uluslararası sektörel ve mesleki sınıflandırmalar kullanılarak yapılmış olan bu araştırmada il düzeyinde sonuç alabilmek maksadıyla 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri için 77 ilde tamsayım, 4 ilde örneklem yöntemiyle çalışması gerçekleştirilmiştir. Örneklem yapılan iller: İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa'dır. 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde ise ülke geneli için örneklem yöntemi kullanılmıştır.

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 68.146 işyerine soru formu uygulanarak 187 bin 589 işyerine yönelik veri derlenmiştir. 187 bin 589 işyerinde 10 milyon 406 bin 622 çalışan tespit edilmiştir.

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması sonuçları kullanılarak Türkiye geneli ve il raporları dışında sektörel raporlar da oluşturulmuştur. Bu raporda Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektörü özelinde sonuçlar irdelenecektir. Bu sebeple rapor içerisinde Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektöründen bahsedilirken "sektör" kelimesi zaman zaman kullanılmıştır.

Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı sektörünün alt sektörleri içinde Motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin toptan ve perakende ticareti ile onarımı, Toptan ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç), Perakende ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç) yer almaktadır. Özellikle raporda meslek bazında veriler incelenirken Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektörünün kapsamı dikkate alınmalıdır.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektöründe 43 bin 165 işyeri için veri derlenmiş olup, bu işyerlerinde toplam 1 milyon 976 bin 850 çalışan tespit edilmiştir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 23'ü, çalışanların yüzde 19'u ilgili sektördedir. İşyeri oranı çalışan oranına göre daha fazladır. Ülkemizde istihdamın en çok yer aldığı, diğer bir deyişle her 10 çalışanından yaklaşık 2'sinin bu sektörde olduğu anlaşılmaktadır. Ticaretin gelişmesiyle birlikte ülkemiz ekonomik yapısı içinde önemli bir paya sahip olan Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektörünün araştırma verileri ışığında işgücü piyasasında da aynı derece öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır.

İşyeri Verileri

İşyeri verileri bölümünde araştırma kapsamındaki Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin özelliklerine ilişkin veriler ortaya konacaktır.

Aşağıdaki grafikte sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin büyüklüklerine göre dağılımı incelenmiştir.

Grafik 1: Çalışan Sayısına Göre İşyerlerinin Dağılımı

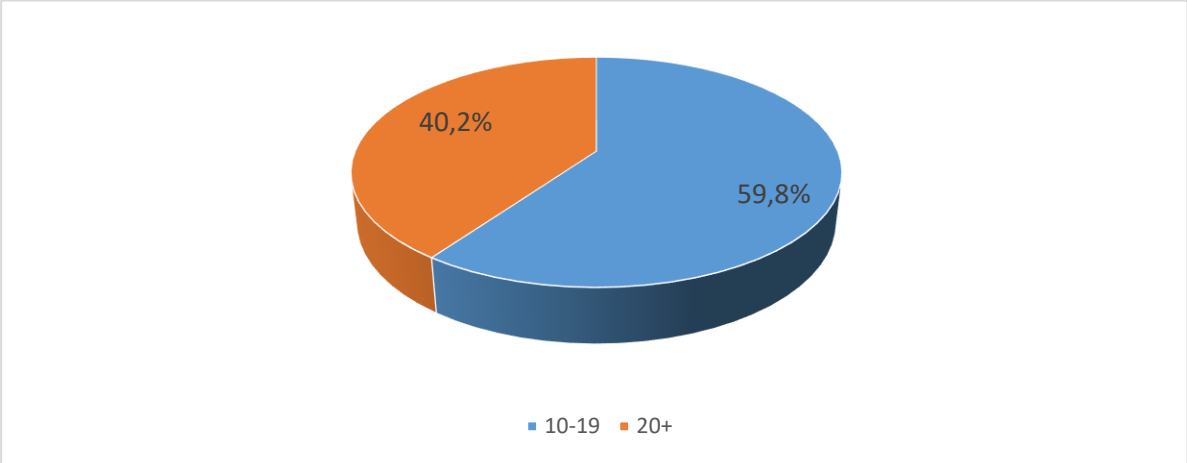

Kaynak: İPA 2020

Sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 59,8'i 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır, 20 ve daha fazla istihdamlı işyeri sayısı ise toplam işyerleri içinde yüzde 40,2

oranında bulunmaktadır. Türkiye genelinde araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 52,5'i 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır. Türkiye genelindeki 20+ istihdamlı işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payı ise yüzde 47,5'tir. Bu durum ilgili sektörde çalışan sayısının işyeri sayısına göre Türkiye genelinden 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde daha yüksek bir ağırlığa sahipken, 20+ istihdamlı işyerlerinde ise tersi bir durum olduğu görülmektedir.

Grafik 2: Kısmi Zamanlı Çalışma, Vardiya ve İhracat Yapan İşyerlerinin Oranı

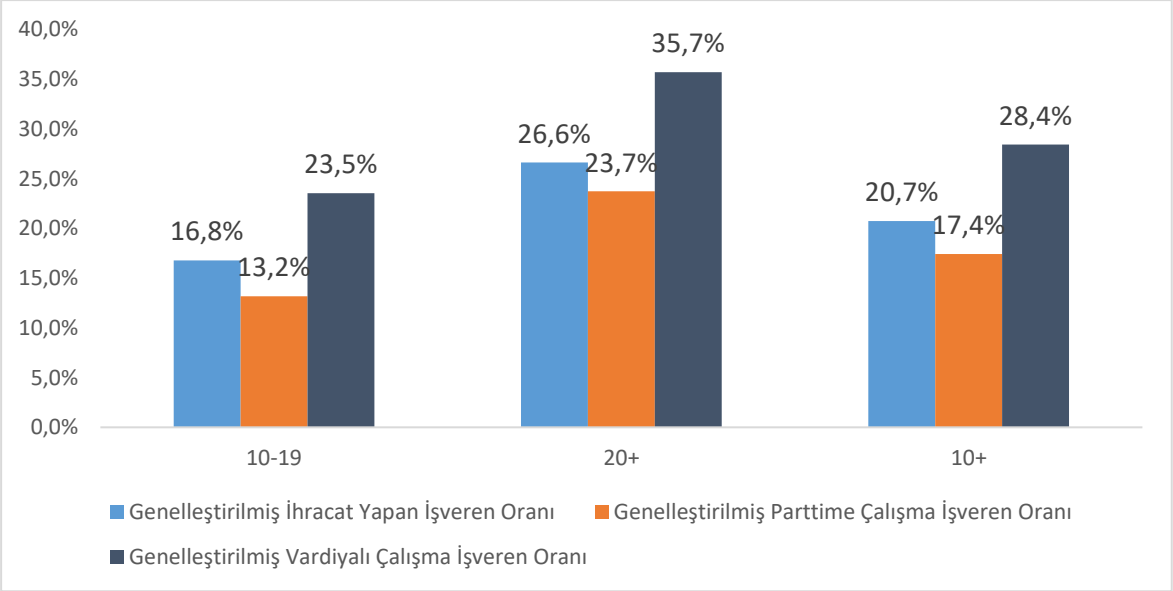

Kaynak: İPA 2020

Sektördeki ihracat yapan işyerlerinin oranı yüzde 20,7'dir. toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü bu alanda Türkiye geneline göre 0,5 puan düşük bir orana sahiptir. Türkiye genelinde toplam işyerlerinin yüzde 21,2'si ihracat yapmaktadır. Sektörde işyeri büyüklüğü arttıkça ihracat yapma oranı da artmaktadır. 10-19 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 16,8 iken, 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 26,6'dır.

Vardiyalı çalışma gerçekleştiren işyerleri ise sektördeki işyerlerinin yüzde 28,4'ünü oluşturmaktadır. 10-19 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 23,5 iken, 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 35,7'dir. Vardiyalı çalışma yapmak, sektörde Türkiye geneline göre daha yüksektir. Türkiye genelinde vardiyalı çalışma yapan işyerlerinin oranı yüzde 26,3 olarak gerçekleşmiştir.

Kısmi çalışma gerçekleştiren işyerleri ise sektördeki işyerlerinin yüzde 17,4'ünü oluşturmaktadır. 10-19 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 13,2 iken, 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 23,7'dir. Yapılan çalışmalar kısmi zamanlı çalışmaların kadın istihdamına olumlu etkisi olduğunu göstermektedir. Türkiye genelinde kısmi zamanlı çalışma yapan işyerlerinde kadın istihdamının oranı diğer işyerlerine göre daha yüksek çıkmaktadır. Kısmi zamanlı çalışma tam süreli çalışmaya geçişte de köprü görevi görmekte ve hatta geçici istihdamdan kalıcı istihdama da sevk edebilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye genelinde kısmi zamanlı çalışanı bulunan işyerlerindeki kadın çalışanların oranı yüzde 37,2 iken kısmi zamanlı çalışanı olmayan işyerlerinde yüzde 25,8'tir. Ancak bu durum sektörler arasında farklılık gösterebilmektedir.

Grafik 3: Kadın Çalışanların Kısmi Zamanlı ve Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerindeki Durumu

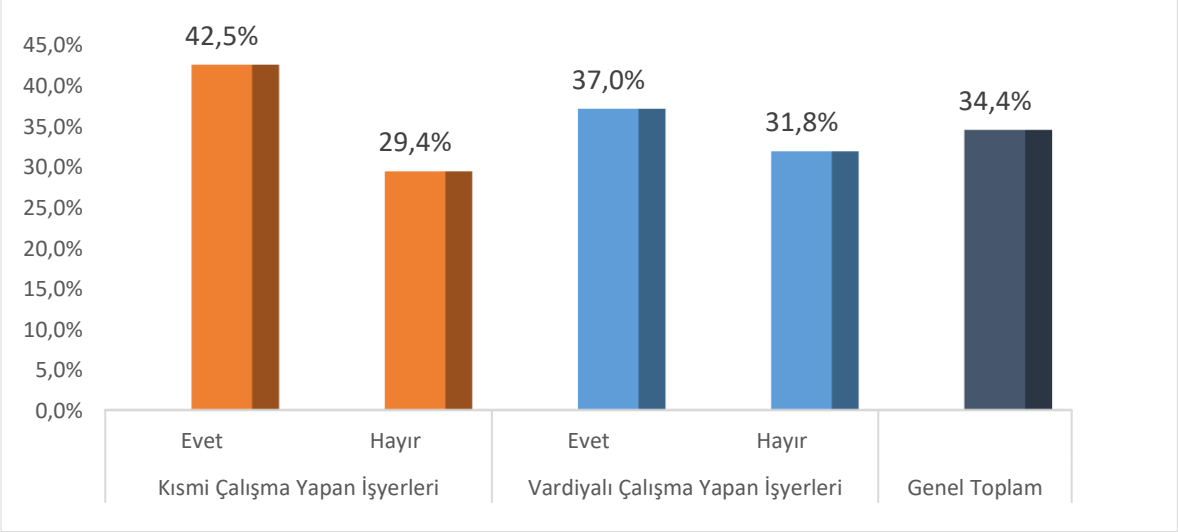

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe yer alan işyerlerinde kısmi zamanlı çalışma yapılıyor olması kadın istihdamını olumlu yönde etkileyen bir faktör olarak görülmemektedir. Sektörde faaliyet gösteren kısmi zamanlı çalışma yapan işyerlerinde, kadın istihdamı toplam istihdamın yüzde 42,5'i olarak gerçekleşmişken, bu oran kısmi zamanlı çalışma yapmayan işyerlerinde yüzde 29,4 olarak tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere Türkiye genelindeki oranlarla kıyaslandığında, sektörde kısmi zamanlı çalışma yapıldığında kadın istihdam oranı artmaktadır.

Bununla birlikte, araştırma soru formunda cinsiyetten veya meslekten bağımsız olarak, işyerlerinde kısmi zamanlı çalışmaların yapılıp yapılmadığı sorulmaktadır. Bu işyerlerinden kısmi zamanlı çalışanların ne kadarının kadın ya da erkek olduğuna ilişkin veri toplanmamaktadır.

Sektörde vardiyalı çalışma gerçekleştirmeyen işyerlerinde kadın istihdamının oranının vardiyalı çalışma gerçekleştiren işyerlerine göre daha düşük olduğu göze çarpmaktadır. Vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde kadınların toplam çalışanlar içindeki oranı yüzde 37,0 iken bu oran vardiyalı çalışma yapmayan işyerlerinde yüzde 31,8 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde vardiyalı çalışma yapmayan işyerlerinde kadınların toplam istihdam içindeki oranı yüzde 30,9 iken, vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde yüzde 28,4'tür. Sektörde, genel olarak vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde kadınların çalışma oranı nispeten daha yüksek gerçekleşmektedir. Türkiye genelinde bu oranlar birbirine yakın gerçekleşmişse de sektörlere göre farklılıklar bulunmaktadır. Sektörde ise ülke genelinin tersine olarak, vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde kadınların oranının nispeten daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu oranlar ise toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe vardiyalı çalışmaların kadın istihdamının önünde bir önemli bir engel teşkil etmediğini göstermektedir.

Grafik 4: Yatırım Planlayan İşyerlerinin Oranı

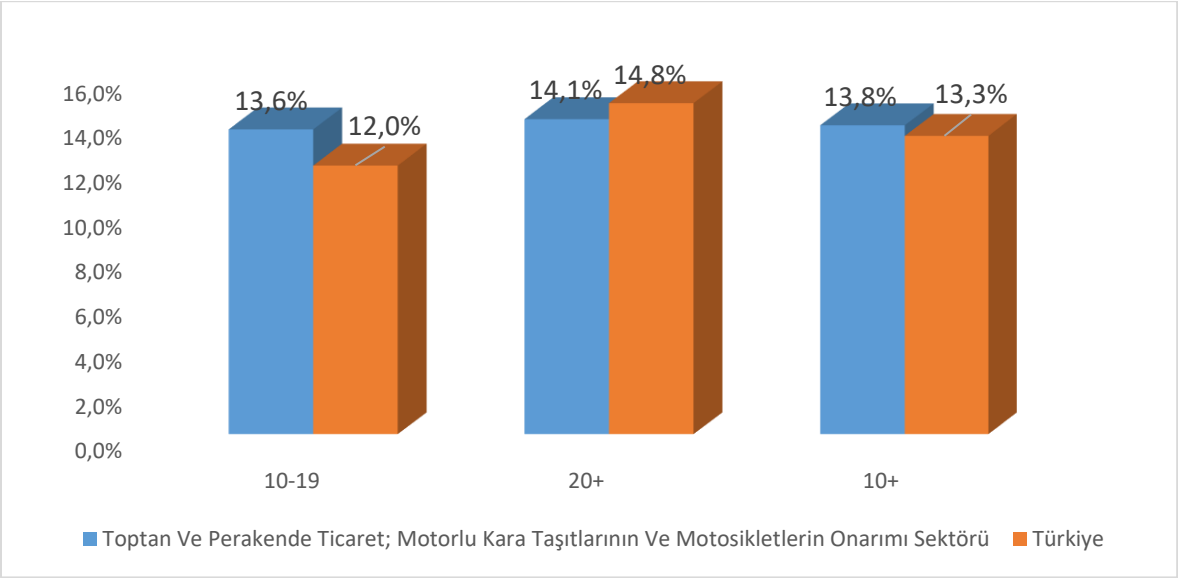

Kaynak: İPA 2020

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinin yüzde 13,8'i gelecek 1 yıl içinde yatırım yapmayı planlamaktadır. Türkiye genelinde ise bu oran yüzde 13,3 olarak gerçekleşmiştir. Hem sektörde hem de ülke genelinde işyeri büyüklüğü arttıkça yatırım planlayan işyeri oranı da artmaktadır.

Sektörde, yatırım planlayan işyerlerinin yüzde 63,6'sı "ilave yatırım", yüzde 10,4'ü "teknolojik yatırım, yüzde 24,7'si "stratejik yatırım", yüzde 28,6'sı "diğer yatırım" yapacağını belirtmişlerdir.

Grafik 5: AR-GE Çalışması Yapan İşyerlerinin Oranı

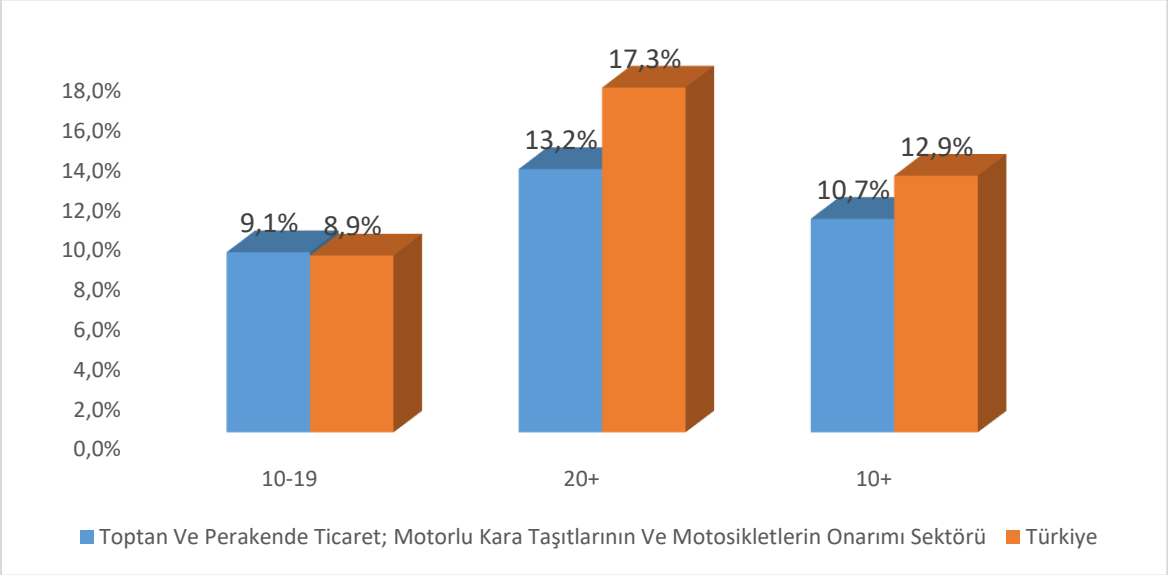

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe olup araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin yüzde 10,7'sinde AR-GE çalışması yapıldığı belirtilmiştir. Türkiye genelinde ise AR-GE çalışması yapan işyerlerinin oranı yüzde 12,9 olarak gerçekleşmiştir. Sektördeki AR-GE çalışması yapan işyeri oranı ülke geneline benzerdir.

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe işyeri büyüklüklerine göre bu oranlar incelendiğinde ise; işyeri büyüklüğü arttıkça AR-GE çalışması yapan işyeri oranının yükseldiği dikkati çekmektedir. Sektörde 10-19 istihdamlı işyerlerinde AR-GE çalışması yapan işyerlerinin oranı yüzde 9,1 iken; 20+

istihdamlı işyerleri için yüzde 13,2 olarak gerçekleşmiştir. Görüldüğü üzere sektörde firmaların çalışan sayısı arttıkça AR-GE çalışmaları yoğunlaşmaktadır.

Grafik 6: İşyerlerinin İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranı

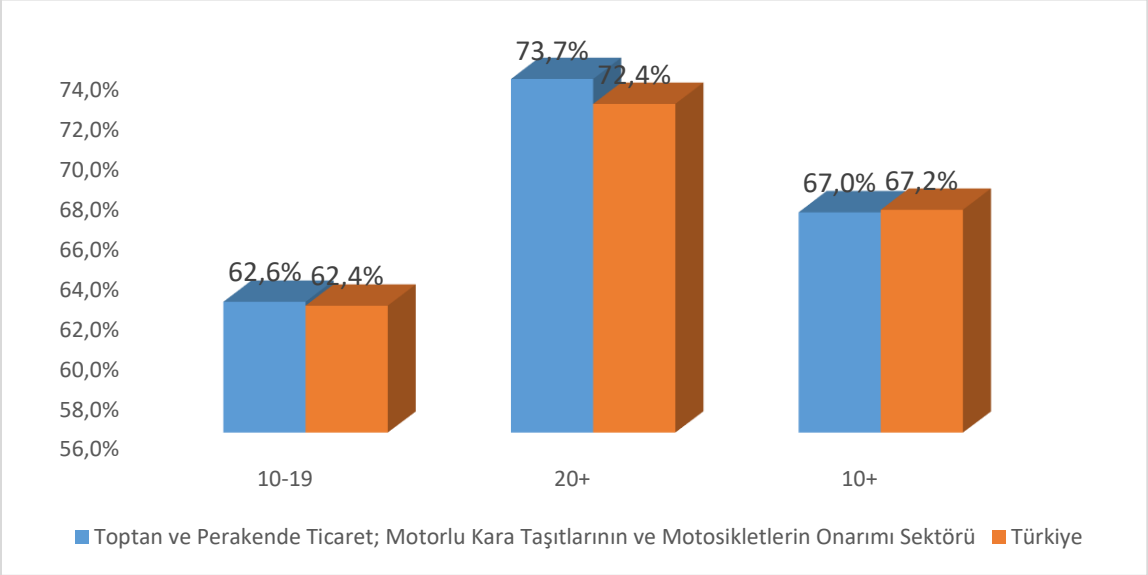

Kaynak: İPA 2020

Grafik 6'da sektördeki işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden son 1 yıl içinde yararlanma durumu yer almaktadır. Sektörde işyerlerinin büyüklüğü arttıkça İŞKUR'dan yararlanma oranlarının arttığı görülmektedir. Başka bir ifade ile işyeri büyüklüğü ile Kurum hizmetlerinden faydalanma arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranı yüzde 62,6 iken, bu oranın; 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 73,7'ye yükseldiği görülmektedir.

Türkiye genelinde de aynı eğilim devam etmektedir. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranı yüzde 62,4 iken; 20+ istihdamlı işyerleri için bu oran yüzde 72,4'e yükselmektedir. Sektördeki 20 ve daha fazla istihdamlı firmaların yarısından fazlası İŞKUR hizmetlerinden yararlanmaktadır.

Sektördeki araştırma kapsamında bulunan tüm işyerleri içinde son 1 yıl içerisinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin oranı ise yüzde 67'dir. İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin oranı Türkiye genelinde ise yüzde 67,2 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 1: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan 10+ İstihdamlı İşyerleri

İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerleri	2020 İşgücü Piyasası Araştırması	2019 İşgücü Piyasası Araştırması
Çalışanların Mesleki Eğitimi	0,1%	0,1%
Danışmanlık ve Yönlendirme	11,2%	10,1%
Eleman Temini	24,6%	11,3%
İşbaşı Eğitim Programları	12,8%	5,3%
Kısa Çalışma Ödeneği	44,5%	0,1%
Mesleki Eğitim Kursu	0,2%	0,2%
Teşvikler	16,4%	6,8%
Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği Protokolü(MEGİP)*	0,1%	-
Nakdi Ücret Desteği*	21,4%	-

Kaynak: İPA

*Bu uygulamalar 2020 yılından uygulanmaya başlandı.

Sektörde, "kısa çalışma ödeneği"nden yararlanan işyerleri 2019 yılı işgücü piyasası araştırmasına göre yüzde 0,1 iken 2020 yılı işgücü piyasası araştırmasında bu oran yüzde 44,5'e yükselmiştir. Bu oranın 2020 yılında yüksek çıkmasında bütün dünyada olduğu gibi pandemiden kaynaklı ekonomilerde daralmanın olmasıdır. Yine pandemiden kaynaklı olarak uygulanan nakdi ücret desteğinden yararlanan işyerlerinin oranı yüzde 21,4 olarak gerçekleşmiştir. Teşviklerden yararlanan işyerleri 2019 yılında yüzde 6,8 iken 2020 yılında yüzde 16,4'e çıkmıştır. İşbaşı eğitim programlarından yararlanan işyerleri 2019 yılında yüzde 5,3 iken 2020 yılında bu oran 12,8'e yükselmiştir. Tabloda dikkat çeken bir başka husus; eleman temininde yararlanan işyerleri 2019 yılında yüzde 11,3 iken 2020 yılında yüzde 24,6'a çıkmıştır. Genel bir değerlendirme yapıldığında 2020 yılında hem aktif programların hem de pasif programlarının oransal olarak 2020 yılında yükseldiği gözlemlenmektedir.

Grafik 7: İŞKUR hizmetlerinden Yararlanmayan İşyerlerinin Yararlanmama Sebepleri

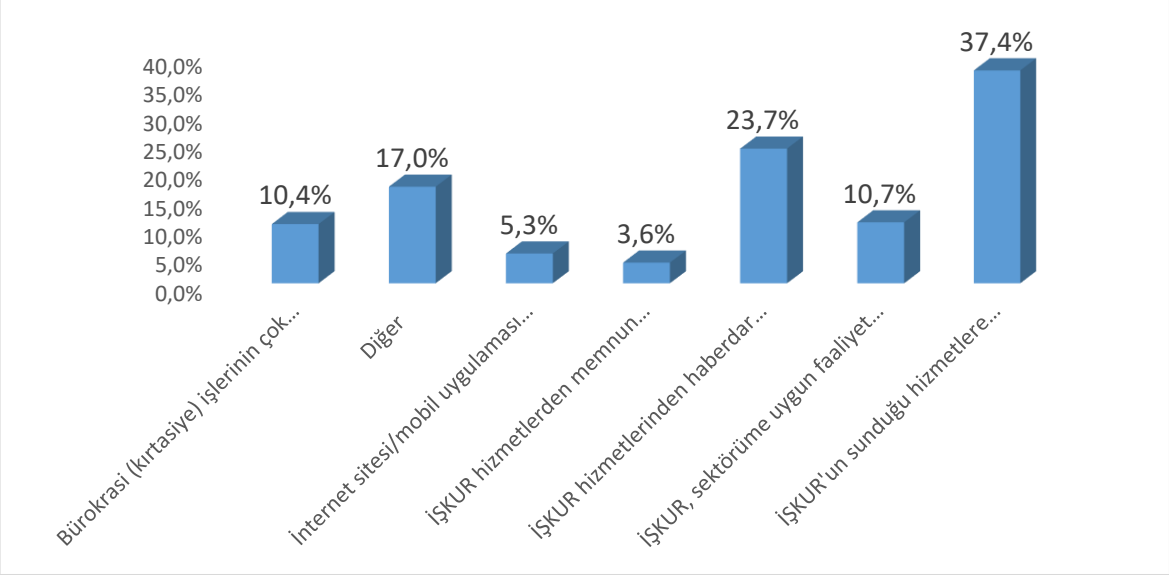

Kaynak: İPA 2020

Araştırma kapsamında İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerlerine bu durumun nedeni sorulmuştur. Bu bağlamda sektördeki İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerlerinin yüzde 37,4'ü İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaştığını belirtmişlerdir. İŞKUR hizmetlerinden haberdar olmayan ve bu sebeple hizmetlerden yararlanmadığını belirten işverenler ise toplam hizmetlerden yararlanmayan işyerlerinin yüzde 23,7'sini oluşturmaktadır. Türkiye genelinde ise İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaştığını belirten işyeri oranı yüzde 36,6'dır. İŞKUR hizmetlerinden haberdar olmayan ve bu sebeple hizmetlerden yararlanmadığını belirten işverenlerin oranı ise yüzde 23,3 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 8: E-Ticaret Uygulaması ve Web Sitesi Olan İşletme Oranları

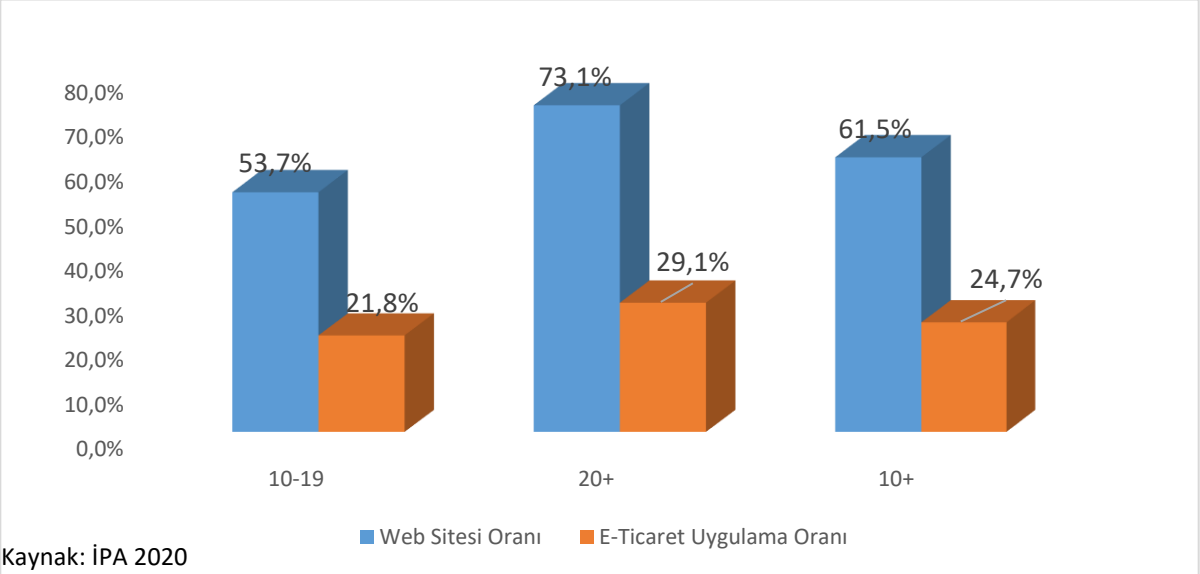

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe web sitesi olan işletme oranları ve e-ticaret uygulama oranı, sektör büyüklüğüne göre arttığı görülmektedir. Sektörde e-ticaret uygulama oranı 10+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 24,7 iken Türkiye genelinde bu oranın yüzde 12,7'ye düştüğü gözlemlenmiştir. Yine aynı sektörde web sitesi olan işletme oranları 10+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 61,5 iken Türkiye genelinde bu oranın yüzde 60,7'ye düştüğü gözlemlenmiştir.

Mevcut İstihdam Verileri

Bu bölümde toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü altında faaliyet gösteren araştırma kapsamındaki işyerlerinde istihdam edilenlere ilişkin verilere yer verilecektir.

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam 1 milyon 976 bin 850 çalışan tespit edilmiştir. Çalışanların yüzde 65,6'sı erkeklerden, yüzde 34,4'ü ise kadınlardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında bulunan işyerlerinde Türkiye genelinde toplam çalışan sayısı 10 milyon 406 bin 622 olarak tespit edilmiş olup, Türkiye genelinde toplam çalışanların yüzde 29,5'i kadınlardan oluşmaktadır. Sektörde kadınların ağırlığı Türkiye geneline göre 4,9 puan daha fazladır. Sektörde çalışan her 10 kişiden yaklaşık olarak 3 tanesi kadındır.

Grafik 9: Sektörlere Göre Kadın Çalışanların Oranı

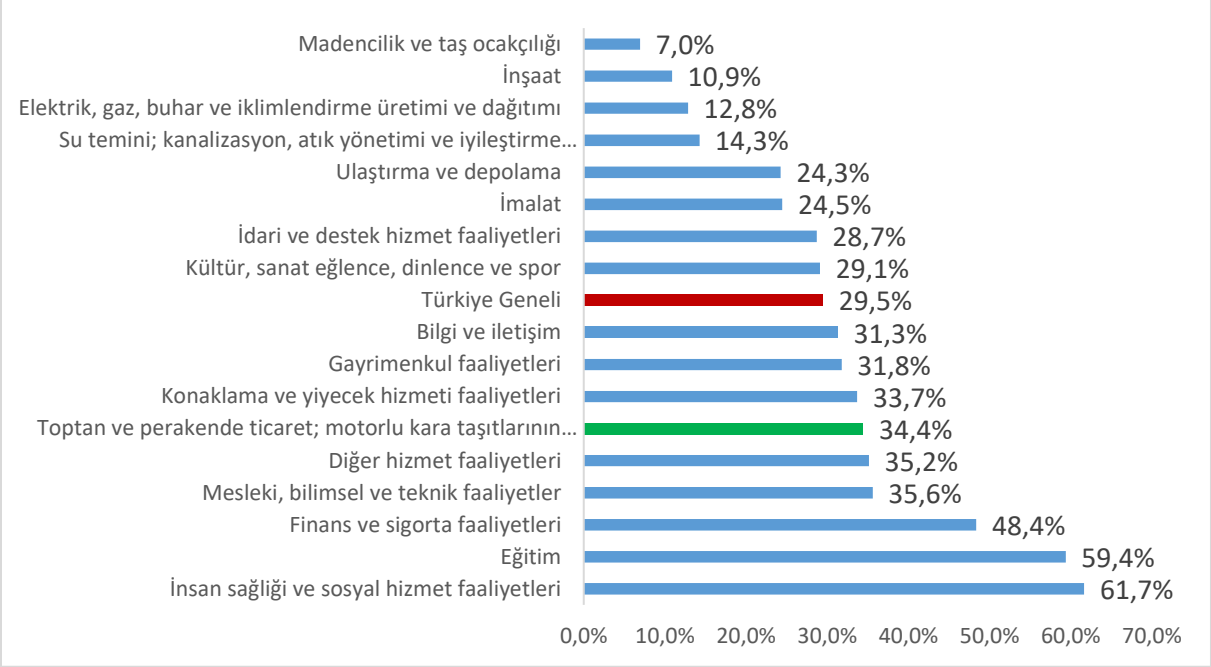

Kaynak: İPA 2020

Grafik 9'da sektörlere göre kadın çalışanların toplam çalışanlar içindeki oranları gösterilmiştir. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe kadın çalışanların sayısı ülke genelinin üzerindedir.

2019 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında sektörde çalışan kişi sayısı 10+ istihdamlı işyerlerinde 1 milyon 551 bin 437 olarak tespit edilmiştir. 2020 yılı araştırmasında ise göre sektörde çalışan sayısı geçen yıla göre yüzde 10+ istihdamlı işyerlerinde 27,4 oranında artarak 1 milyon 976 bin 850 kişiye yükselmiştir.

Grafik 10: Çalışanların İşyeri Büyüklüklerine Göre Dağılımı

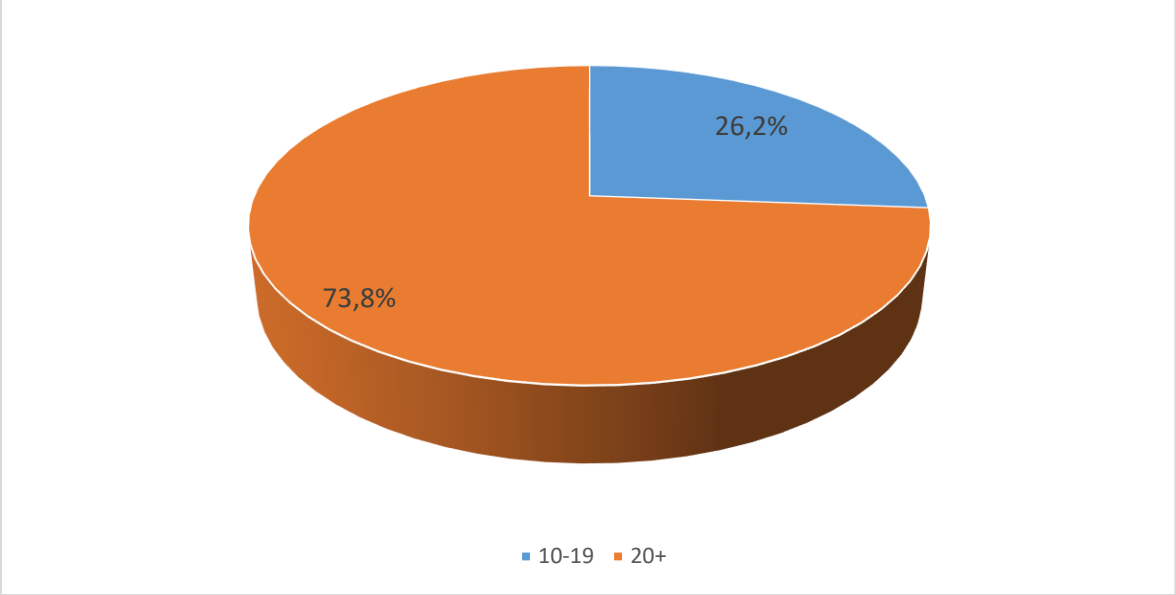

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründeki çalışanların yüzde 73,8'i 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışmaktadır. Çalışanların yüzde 26,2'si 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde alışmaktadır. Türkiye genelinde ise 20+ istihdamlı işyerlerindeki çalışanların toplam çalışanlar içindeki oranı yüzde 82,1 iken; 10-19 istihdamlı işyerleri için yüzde 17,9'dur. Sektörde, Türkiye geneline göre 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde çalışanların oranı fazlayken, 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların oranı daha düşük çıkmaktadır.

İşyeri sayısı olarak ağırlık 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde olmasına rağmen çalışan sayısında ağırlık 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir.

Grafik 11: Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektörü 10+İstihdamlı İşyerlerindeki Son Beş Yılın Çalışan Sayıları

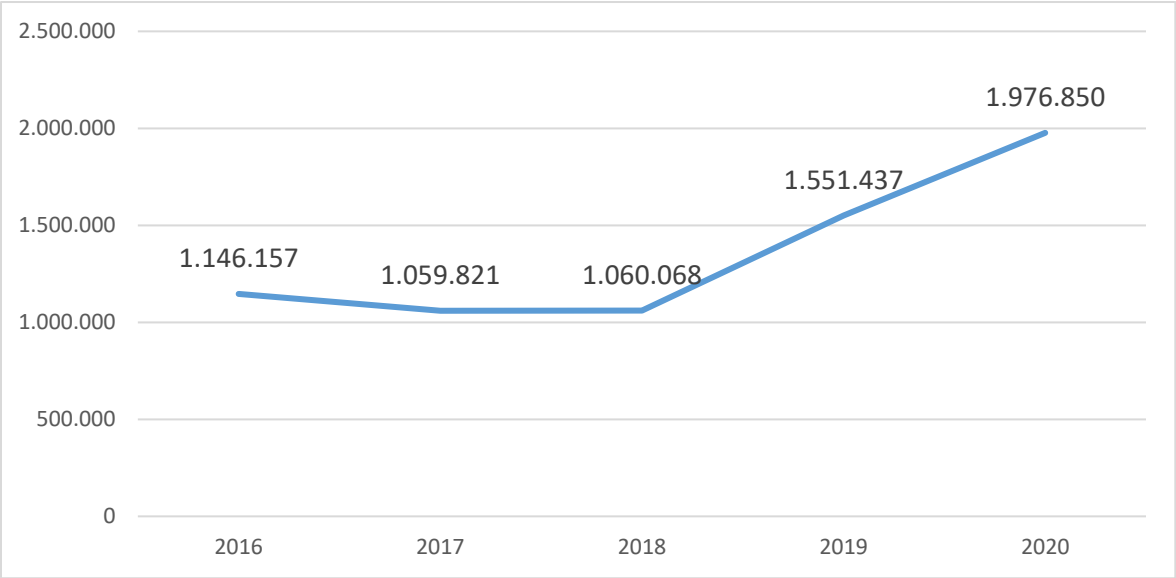

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 10+ istihdamlı işyerlerinde son beş yılın çalışan sayılarına bakıldığında 2017 yılında bir azalış olduğu görülmekte fakat 2018 yılından itibaren çalışan sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Covid-19'un olumsuz etkisine rağmen 2020 yılında sektörde çalışan sayısında bir önceki yıla göre 425 bin 413 kişi artmıştır.

Tablo 2: COVİD-19 Döneminin 10+İstihdamlı İşyerlerini Etkileme Durumu

Sektörlere Göre Covid-19'dan Etkilenen İşveren Sayıları	Çok arttı	Arttı	Değişmedi	Azaldı	Çok azaldı	Genel Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	6	31	602	783	279	1.701
İmalat	607	2.907	12.990	25.264	10.032	51.800
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	5	25	664	157	22	872
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	7	33	324	303	57	723
İnşaat	65	449	6.631	9.987	3.471	20.602
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	209	2.598	9.578	22.642	8.139	43.165
Ulaştırma ve depolama	319	802	3.108	5.814	2.824	12.867
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	72	176	907	7.795	8.242	17.191
Bilgi ve iletişim	36	236	927	1.543	473	3.217
Finans ve sigorta faaliyetleri	21	66	446	568	107	1.208
Gayrimenkul faaliyetleri	4	12	304	560	246	1.126
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	81	385	2.242	4.531	1.565	8.804
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	164	347	2.151	2.588	2.123	7.372
Eğitim	19	74	818	3.145	2.868	6.924
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	49	179	902	2.431	1.874	5.435
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2	12	155	401	586	1.155
Diğer hizmet faaliyetleri	45	119	755	1.468	1.039	3.426
Türkiye Geneli	**1.711**	**8.452**	**43.503**	**89.979**	**43.944**	**187.589**

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe, COVİD-19 Döneminin 10+İstihdamlı İşyerlerini Etkileme Durumu incelendiğinde işverenlerin yüzde 6,5'i işlerinin arttığını, 22,2'sinin işlerinin değişmediğini ve yüzde 71,3'ünün ise işlerinin azaldığını belirtmektedir.Türkiye genelinde ise işverenlerin yüzde 5,4'ünün işlerinin arttığını, yüzde 23,2'sinin işlerinin değişmediğini ve yüzde 71,4'ünün ise işlerinin ciddi oranda azaldığını belirtmektedir. Tüm bu verilere bakarak sektörde ve Türkiye genelinde her 10 işverenden 7'sinin pandemiden kaynaklı işlerinin azaldığını belirtmişlerdir.

Tablo 3: Esnek çalışmanın 10+İstihdamlı İşyerlerinde Verimliliği Etkileme Durumu

Sektörlere Göre Esnek Çalışmanın Verimliği Etkileme Durumu	Çok azaltmaktadır	Azaltmaktadır	Etkisi yoktur	Arttırmaktadır	Çok arttırmaktadır	Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	153	771	625	133	20	1.701
İmalat	6.087	22.509	18.209	4.543	452	51.800
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	41	275	417	129	10	872
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	58	295	289	73	8	723
İnşaat	2.444	8.820	7.709	1.547	83	20.602
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	5.233	18.746	13.829	4.916	441	43.165
Ulaştırma ve depolama	1.176	5.296	5.274	972	149	12.867
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	2.360	6.494	6.410	1.649	276	17.191
Bilgi ve iletişim	173	1.145	1.138	703	58	3.217
Finans ve sigorta faaliyetleri	35	388	498	269	18	1.208
Gayrimenkul faaliyetleri	91	453	385	168	29	1.126
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	658	4.018	2.943	1.116	69	8.804
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	712	3.038	2.714	857	52	7.372
Eğitim	1.093	3.147	1.971	638	74	6.924
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	606	2.305	1.851	630	42	5.435
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	134	389	441	176	14	1.155
Diğer hizmet faaliyetleri	413	1.467	1.149	377	20	3.426
Türkiye Geneli	**21.469**	**79.555**	**65.852**	**18.897**	**1.815**	**187.589**

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe, Esnek çalışmanın 10+ İstihdamlı İşyerlerinde Verimliliği Etkileme Durumu incelendiğinde işverenlerin yüzde 55,6'sının işlerinin verimliliği azaldığını, 32,0'ının işlerinin verimliliği değişmediğini ve yüzde 12,4'ünün ise işlerinin verimliliğini arttığını belirtmiştir. Türkiye genelinde ise işverenlerin yüzde 53,9'unun işlerinin verimliliğinin azaldığını, 35,1'inin işlerinin verimliliğinin değişmediğini ve yüzde 11'inin ise işlerinin verimliliğinin

arttığını belirtilmiştir. Tüm bu verilere bakarak sektörde esnek çalışmanın işyerlerinde pandemiden kaynaklı verimliliklerinin düştüğü gözlemlenmiştir.

AÇIK İŞLER

Açık iş; o an piyasada işgücü talep eden işyerlerinin istihdam ihtiyacını sayı, meslek, beceri ve eğitim düzeyi ile ortaya koyan verilerdir. Türkiye İş Kurumu olarak, bu veriyi anlık ilanlarımızdan takip edebilmekteyiz. Ancak Türkiye geneli tüm açık iş verilerini tahmin etme adına, 4 dönemlik "Açık İş Araştırması" gerçekleştirdiğimiz gibi en kapsamlı araştırmamız olan "İşgücü Piyasası Araştırması''nda da soru formunda yer almaktadır. Bu veri ile işgücü piyasasında talep tarafının ihtiyaçlarını ortaya konulmakta; meslek, beceri ve eğitim düzeyi bilgisini elde edilerek gerek işgücü yetiştiren kurum kuruluşlara, gerekse arzın bizzat kendisine yol gösterici bilgi üretilmektedir.

Araştırma kapsamındaki işyerlerine 2020 yılı 9 Ekim – 6 Kasım tarihleri arasında ziyaret gerçekleştirildiği zamanda açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. İşyerlerine bu soru kapsamında açık iş bulunan mesleklerin yanında bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, açık işlerinde engelli işgücü tercih edip etmeyecekleri, aranılan beceriler ve açık işlerini hangi kanallar ile aradıkları sorulmuştur.

Araştırma kapsamında toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 43 bin 165 işyerinden 5 bin 358'inde çalışma döneminde

açık iş olduğu tespit edilmiş olup, 5 bin 358 işyerinden toplam 21 bin 79 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

Sektörde açık işi olan işyerleri, sektördeki araştırma kapsamındaki tüm işyerlerinin 12,4'üne tekabül etmektedir. Bu oran Türkiye geneline denk olduğu görülmektedir.

Grafik 12: Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektörü Son 5 Yılın Açık İş Oranları

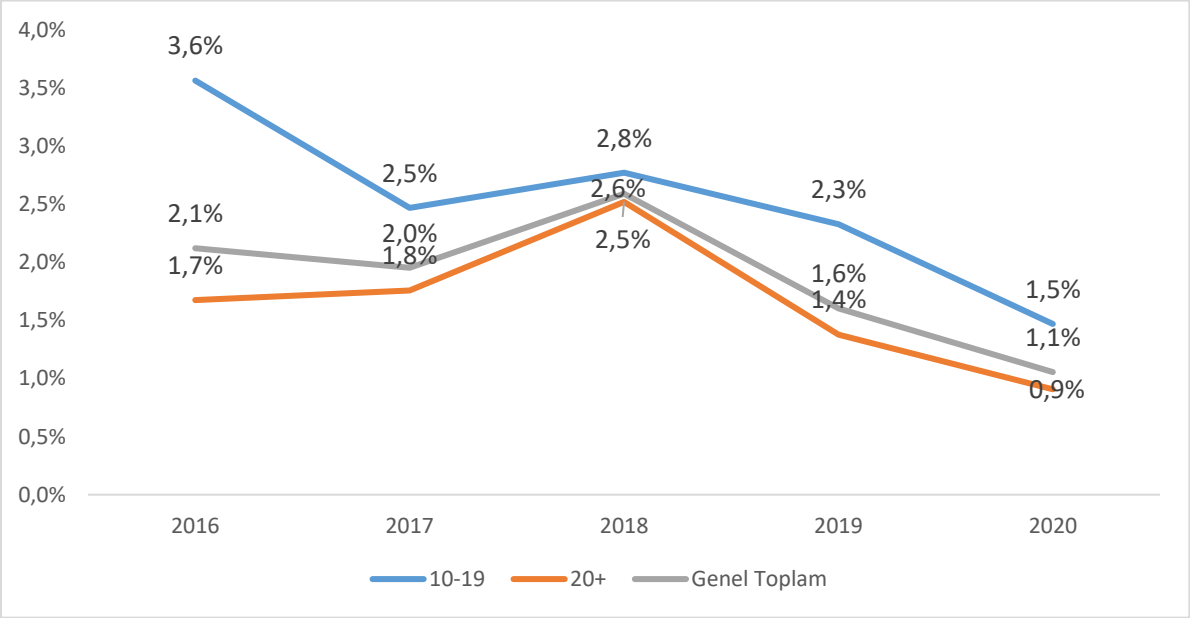

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründeki 10+ istihdamlı işyerlerininin son beş yılın açık iş oranları incelendiğinde 2016 yılından 2017 yılına kadar bir azalış yaşandığı görülmekte olup ancak 2018 yılında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2018 yılından sonra ise açık iş oranının azalışa geçtiği görülmektedir. 2020 yılındaki açık iş oranındaki düşüşün pandemiden kaynaklı olabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca her yıl araştırma işgücü piyasasının daha hareketli olduğu Nisan ve Mayıs aylarında gerçekleşirken 2020 yılında Ekim ve Kasım aylarında gerçekleşmesi bu tabloyu ortaya çıkarmıştır.

Grafik 13: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranları

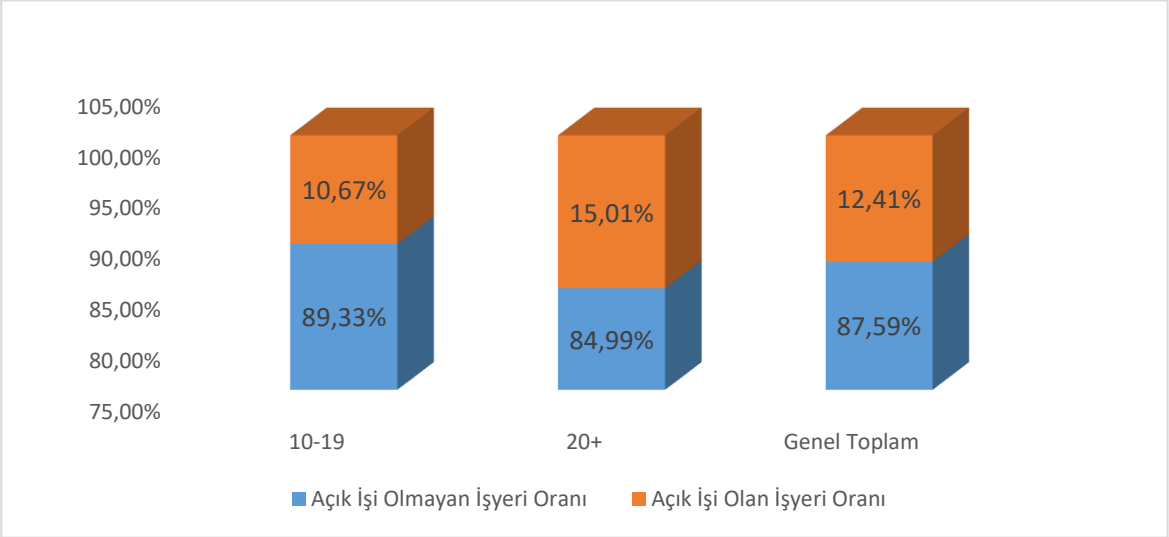

Kaynak: İPA 2020

İşyeri büyüklüklerine göre değerlendirildiğinde ise 10-19 arası istihdamlı işyerlerindeki tüm işyerlerinin yüzde 10,67'sinde açık iş bulunmakta iken; 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 15,01'inde açık işi bulunmaktadır. İşyeri büyüklüğü arttıkça açık işi olan işyeri oranı artmaktadır.

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörünün açık iş oranı yaklaşık yüzde 1,1 olarak tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle sektörde 100 kişilik istihdam potansiyelinin 99'unun fiili istihdamda olduğu, 1 kişilik ise personel açığının bulunduğu tespit edilmiştir. Açık iş oranı Türkiye genelinde yüzde 1,2 olarak tespit edilmiştir. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörünün eleman ihtiyacı Türkiye ortalamasından yaklaşık 0,1 puan düşük olduğu görülmektedir.

Grafik 14: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

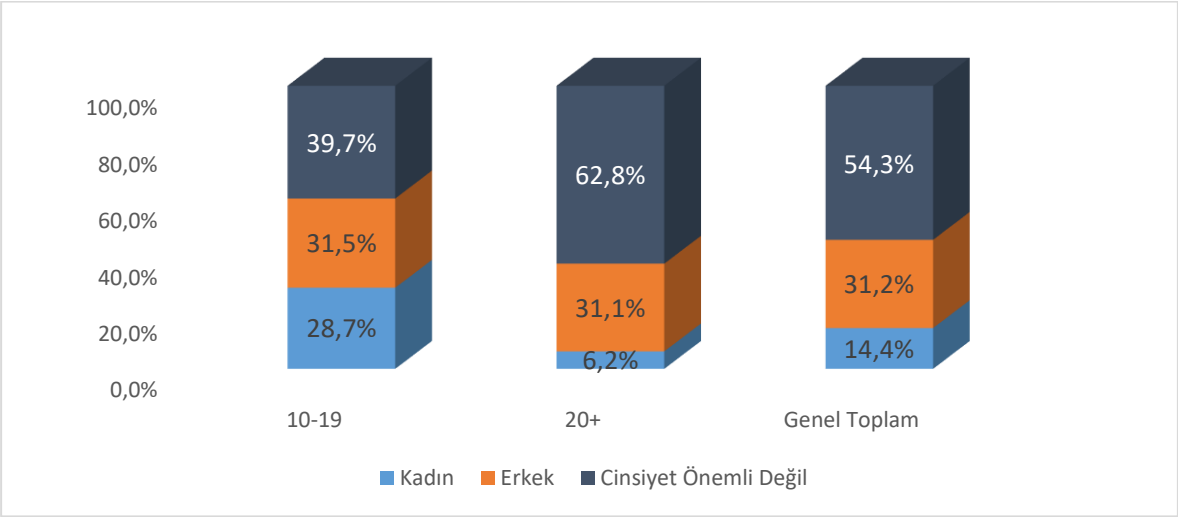

Kaynak: İPA 2020

Yukarıdaki grafikte ise işverenlerin açık işlerinde cinsiyet özelinde tercihleri yansıtılmıştır. Sektörde 10+ istihdamlı işyerlerinden alınan toplam 21 bin 79 kişilik açık işin yüzde 54,3'ünde cinsiyet anlamında özel bir tercihte bulunulmamıştır. İşverenler söz konusu açık işlerinde cinsiyetin önemli olmadığını ifade etmek istemişlerdir. Bunun yanında bu işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 14,4'ünde sadece "kadın" işgücü tercihinde bulunulmuştur. Sektörde işyerlerinden alınan açık işlerin sadece "kadın" işgücü tercihinde bulunanların oranı Türkiye geneline göre yaklaşık 4,9 puan daha yüksektir.

Grafik 15: Açık İşlerde Cinsiyetin Önemli Olmama Oranı

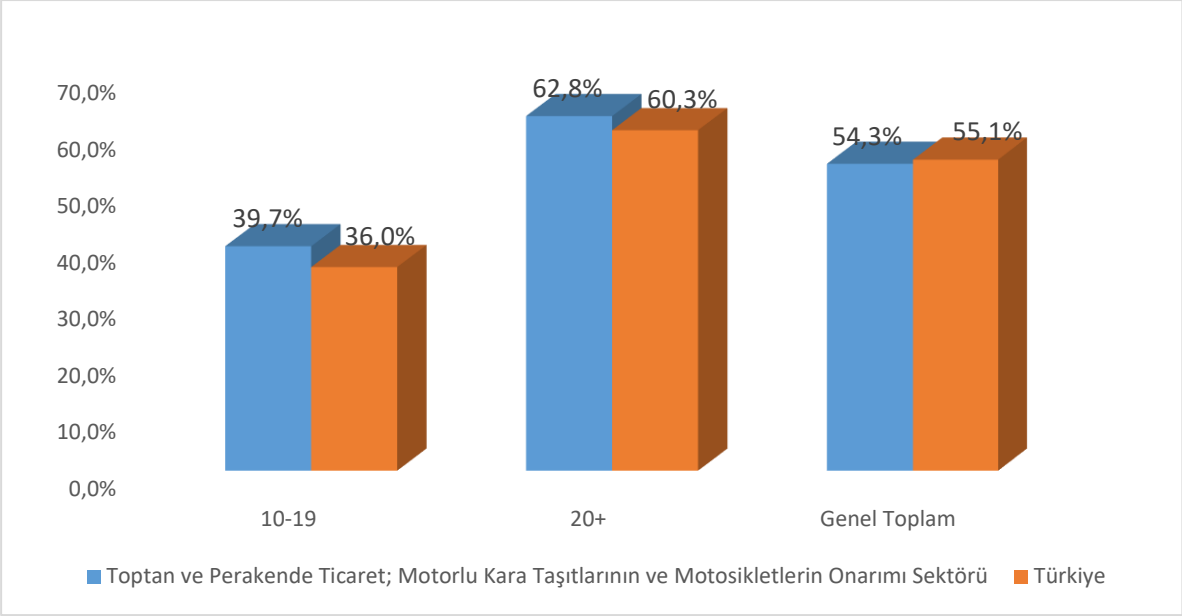

Kaynak: İPA 2020

Araştırma kapsamında dikkat çeken sonuçlardan biri işyerleri büyüdükçe cinsiyetin önemli olmadığı açık iş tercihlerinin sürekli olarak değişmesidir. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 39,7'sinde cinsiyetin önemli olmadığı hususu vurgulanmışken bu oran 20+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 62,8'e yükselmiştir. Bu durum Türkiye genelinde de işyeri büyüklüğüne göre artan bir seyirde gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde 10-19 istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 36'sında cinsiyetin önemli olmadığı belirtilmişken, bu oran 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 60,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu artış eğiliminin nedeni olarak; özellikle kurumsal firmalarda daha çok eğitim ve beceri düzeyine önem gösterilmesi, işi yapabilecek yetkinliğin ön plana çıkarak cinsiyetin tercih kriteri olarak ortaya çıkmaması gösterilebilir. Ayrıca yüksek eğitim istenen mesleklerde de cinsiyet farklılaşması ortadan kalkmaktadır.

Tablo 4: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Eğitim Seviyesi	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Lise Altı	3,6%	22,2%	12,3%	14,1%
Çıraklık	0,0%	2,2%	0,1%	0,7%
Genel Lise	14,7%	20,0%	48,6%	34,8%
Meslek Lisesi	71,7%	13,4%	1,9%	15,6%
Meslek Yüksekokulu	0,9%	3,6%	3,7%	3,3%
Lisans	1,2%	2,4%	13,2%	8,1%
Lisansüstü	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%
Her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	7,8%	36,0%	20,1%	23,3%
Genel Toplam	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2020

Yukarıdaki tabloda ise işverenlerin cinsiyet kırılımına göre açık işlerinde hangi eğitim düzeyini talep ettikleri gösterilmiştir. Genel anlamda toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 10+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 34,8 gibi yüksek bir oranda genel lise eğitim düzeyi talep edilmektedir. Bu eğitim düzeyinden sonra en çok talep edilen eğitim düzeyi ise yüzde 23,3 ile her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorumdur. Üçüncü sırada talep edilen eğitim düzeyi yüzde 15,6 ile meslek lisesi eğitim düzeyidir. Bu oranlar, sektörün mevcut istihdamından sonra ihtiyaç duyulan işgücü eğitim seviyesinin durumunu göstermektedir.

Bu oranları Türkiye geneli ile mukayese edersek; Türkiye genelinde en fazla oranda işverenler herhangi bir eğitim düzeyi aramamakta ve bunun oranı yüzde 30,7'dir. İkinci sırada en çok talep edilen eğitim düzeyi ise yüzde 28,2 oranı ile genel lise eğitimi iken, bunu üçüncü sırada yüzde 16,8 ile lise altı eğitim takip etmektedir. İşverenlerin açık işlerinde talep ettikleri eğitim düzeyi kapsamında toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründeki eğilim meslek lisesi yerine genel lise yönünde olduğu sergilenmektedir.

Sektörde, açık işlerde talep edilen eğitim düzeyleri cinsiyet özelinde değerlendirildiğinde; kadın işgücü tercihlerinde yüzde 71,7 oranı ile meslek lisesi eğitim düzeyi, erkek işgücü tercihlerinde ise yüzde 36,0 her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorumdur. Buna göre toptan

ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe cinsiyete göre eğitim durumunun farklılaştığı görülmektedir.

Sektörde cinsiyet bazında ayrım yapılmayarak kadın ya da erkek işgücünün önemli olmadığı açık işler için ise yüzde 48,6 oranında yine genel lise eğitim düzeyi talep edilmektedir. Söz konusu oran cinsiyetlere göre daha yüksek bir oranda gerçekleşmiştir. Tabloda dikkat çeken bir diğer veri ise sektördeki açık işlerde lisans ve lisansüstü eğitim düzeyi arayanların oranıdır. Bu oranın, cinsiyet önemli değil diyenlerde, cinsiyet tercihi yapanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle sadece kadın işgücü ya da sadece erkek işgücü talep edilmeyen açık işler için talep edilen eğitim seviyesi daha yüksektir. Bu sonucun arkasında, lisans ve lisansüstü mezunu talep edilen işler için "kadın işi" ya da "erkek işi" ayrımı yapılmadığı ve önemli olan kriterin işi yapabilecek yetkinliğe sahip olunması gerektiği hususu bulunmaktadır.

Tablo 5: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

Beceriler	10-19	20+	Genel Toplam
İletişim ve İfade Yeteneği	1	1	1
İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	2	5	2
Takım Çalışması	6	2	3
İş Tecrübesi	5	3	4
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	7	4	5
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	4	6	6
Sorun Çözme ve İnsiyatif Alabilme	8	7	7
Bilgisayar Kullanımı	3	9	8
Analitik Düşünebilme	9	8	9
Yabancı Dil		10	10

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe tespit edilen tüm açık işler için talep edilen beceriler sıralandığında ilk sırada "iletişim ve ifade yeteneği", ikinci sırada "ikna kabiliyeti ve pazarlama gücü", üçüncü sırada ise "takım çalışması" bulunmaktadır. İşyeri büyüklüklerine göre becerilerin sıralamasına bakıldığında ise 10-19 istihdamlı işyerlerinde ilk üç sırada iletişim ve ifade yeteneği ve ikna kabiliyeti ve pazarlama gücü yerini korurken takıç çalışması ilk üçe giremediği görülmektedir. 20+istihdamlı işyerlerine durumuna gelince ilk üç sıradaki beceriden iletişim ve ifade

yeteneği ve takım çalışması yerlerini korurken ancak ikna kabiliyeti ve pazarlam gücü becerisinin yer almadığı görülmektedir.

Açık işler için talep edilen beceriler sektör özelinde incelendiğinde Türkiye geneli ile farklı bir eğilime sahip olduğu görülmektedir. Ancak takım çalışması becerisi sektörde olduğu gibi Türkiye genelinde de ilk üç sırada yer almaktadır.

Grafik 16: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

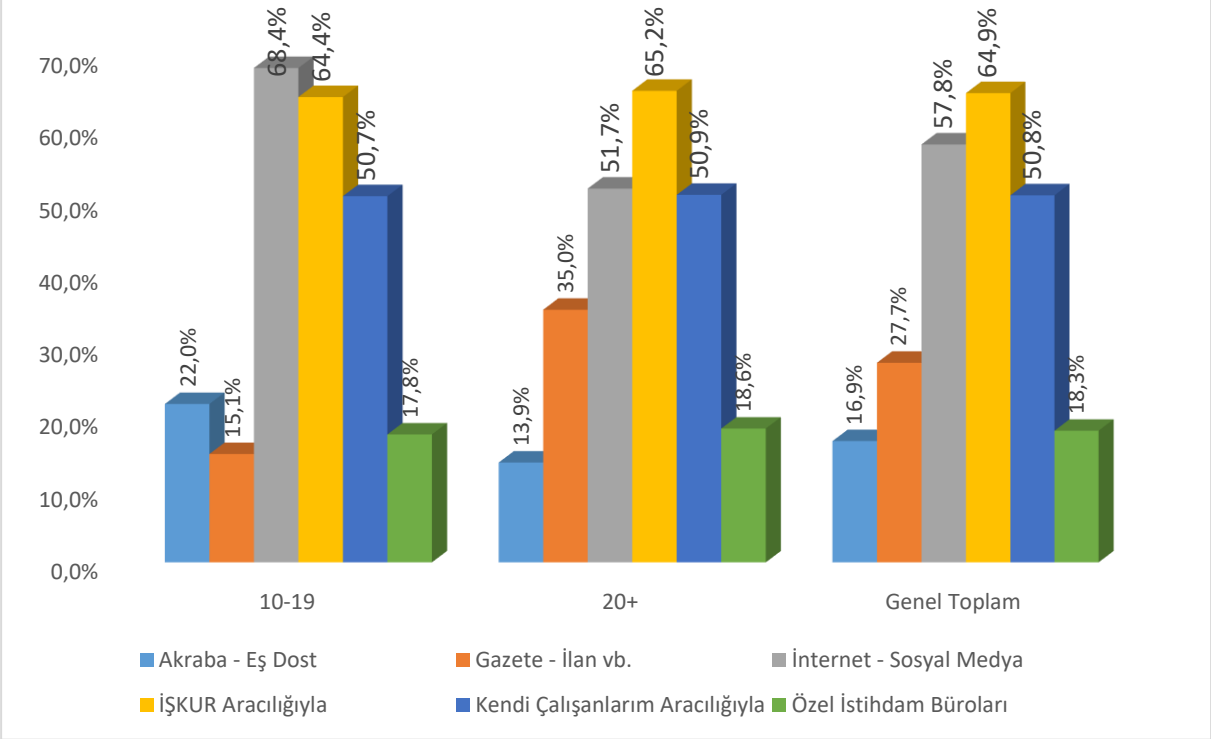

Kaynak: İPA 2020

İşverenlerin açık işleri için kullandıkları arama kanalları, işyeri büyüklüklerine göre önemli ölçüde farklılaşmaktadır. 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde İŞKUR aracılığıyla arama kanalı en fazla tercih edilen arama kanalı olarak ortaya çıkmıştır. Başka bir ifadeyle ilgili sektörde açık işleri her 10 kişiden yaklaşık 7'si İŞKUR Aracılığıyla ile aranmaktadır. Sektörde, ikinci sırada "internet-sosyal medya" arama kanalı olarak görülmektedir. Arama kanalı olarak üçüncü sırada ise kendi çalışanlarım aracılığıyla gelmektedir. Türkiye geneli açık işi olan işyerlerinin arama kanalı tercihlerine bakıldığında ise toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü ile benzer bir eğilim sergilendiği görülmektedir.

Tablo 6: En Fazla Açık İş Olan Meslekler

Meslekler	Açık İş Sayısı
Satış Danışmanı / Uzmanı	4.047
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	1.378
Paketleme İşçisi	1.228
Perakende Satış Elemanı (Tezgahtar)	501
Satış Temsilcisi / Plasiyer	475
Market Elemanı	416
Kahve Ve Kakao Hazırlayıcısı (Barista)	374
Kasiyer	324
Otomotiv Ön Düzen Ve Balans Ayarcısı	321
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	319
Pazarlamacı	319
Satış Yönetimi / Perakende Satış Ve Mağaza Yönetimi Meslek Elemanı	306
Şoför-Yük Taşıma	291
Ön Muhasebeci	290
Reyon Görevlisi	277
Ambar/Depo Görevlisi	277
Bilgisayarlı Muhasebe Elemanı	252
Satış Görevlisi	251
Camcı	248
Ürün Dolum Makinesi Operatörü (Kozmetik)	248
Diğer Meslekler	8.935
Genel Toplam	21.079

Kaynak: İPA 2020

Yukarıdaki tabloda ise toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründen alınan açık işler içinde ilk 20'de bulunan meslekler belirtilmiştir. Sektörde 21 bin 79 kişilik açık iş tespit edilmiş olup bu açık işler 516 farklı meslekte bulunmaktadır. 4.047 kişilik açık işle ilk sırada Satış Danışmanı/Uzmanı, 1.378 kişilik açık işle ikinci sırada Perakende Satış Elemanı (Gıda), 1.228 kişilik açık işle üçüncü sırada Paketleme İşçisi meslekleri yer almıştır.

Tablo 7: Yükseköğretim Mezunu Talep Edilen Açık İşlerde İlk 20 Meslek

Meslekler	Açık İş Sayısı
Bilgisayarli Muhasebe Elemani	229
Satiş Temsilcisi / Plasiyer	196
Perakende Satiş Elemani (Tezgahtar)	146
Ön Muhasebeci	141
Eczaci	106
Ithalat-Ihracat Sorumlusu	75
Satiş Danişmani / Uzmani	61
Mağaza Müdürü	59
Satiş Müdürü/Yöneticisi	44
Satin Alma Uzmani	41
İlaç Tanitim-Satiş Mümessili (Reprezanti)	40
Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistani	35
Yazilim Geliştiricisi	33
Perakende Satiş Elemani (Gida)	32
Muhasebe Uzmani	28
Arge Elemani	26
Muhasebe Ve Finans Yönetimi Uzmani/Yöneticisi	26
Insan Kaynaklari Uzmani	26
Elektrik Mühendisi	26
Endüstriyel Temizlik Makineleri Satiş Elemani	25

Kaynak: İPA 2020

Yukarıdaki tabloda toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe tespit edilen açık işlerin eğitim düzeylerine göre incelenmesi sonucu işverenler tarafından yükseköğretim mezunu talep edilen açık işler görülmektedir. Sektörde yükseköğretim mezunu için verilen 1.394 kişilik açık iş tespit edilmiştir. İşverenlerin meslek yüksekokulu, lisans ve lisans üstü seviyesinde işgücünü tercih ettikleri açık iş pozisyonları için ilk sırada aradıkları meslek ise 229 kişilik açık işle Bilgisayarlı Muhasebe Elemanı olmuştur. İkinci sırada 196 kişilik açık iş ile Satış Temsilcisi, üçüncü sırada 146 kişilik açık iş ile Perakende Satış Elemanı (Tezgahtar) yer almaktadır.

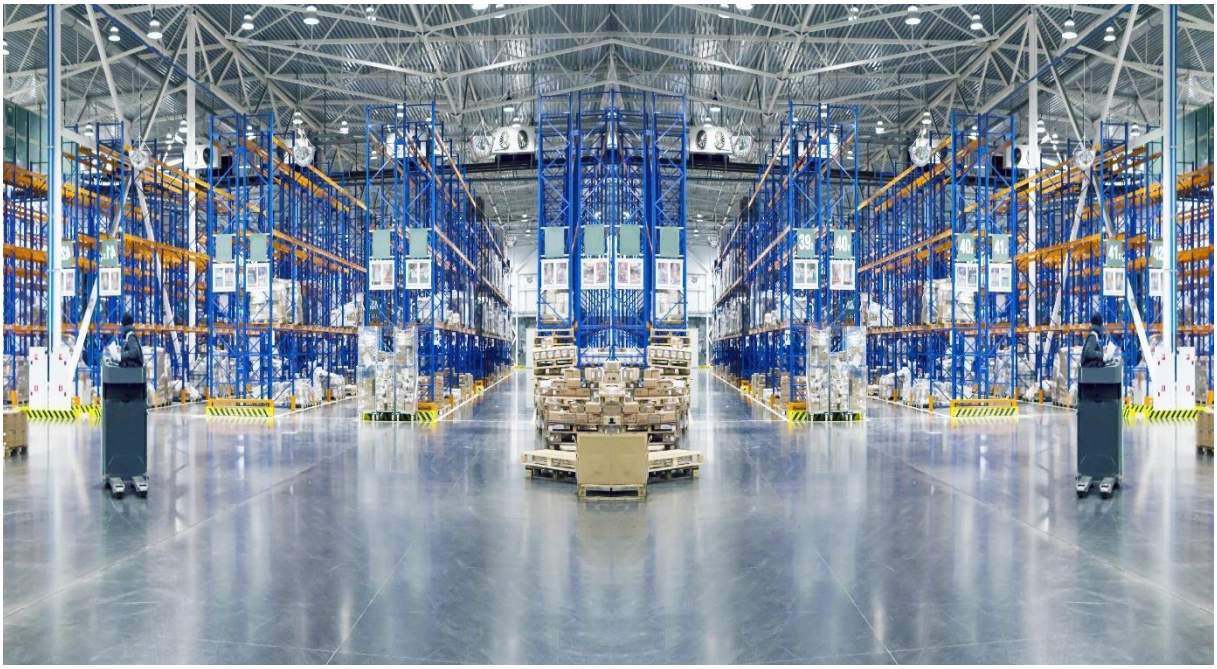

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

İşgücü piyasasında, talep tarafı zaman zaman eleman temininde güçlük yaşayabilmektedir. Bunun pek çok nedeni olmakla birlikle, her geçen gün artan mobilite ve dijital çağın duyuru kapasitesi dikkate alındığında, işverenin aradığı mesleki beceri ve tecrübenin, bu olguda kilit rol oynadığı görülmektedir. Araştırma kapsamına giren 10+ istihdamlı işyerlerine son 1 yıl içinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri ve bunun nedenleri sorulmuştur. Bu bölümde toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe işverenlerin eleman temininde güçlük çekilen kişi sayıları meslek ayrıntısında incelenecektir.

Grafik 17: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

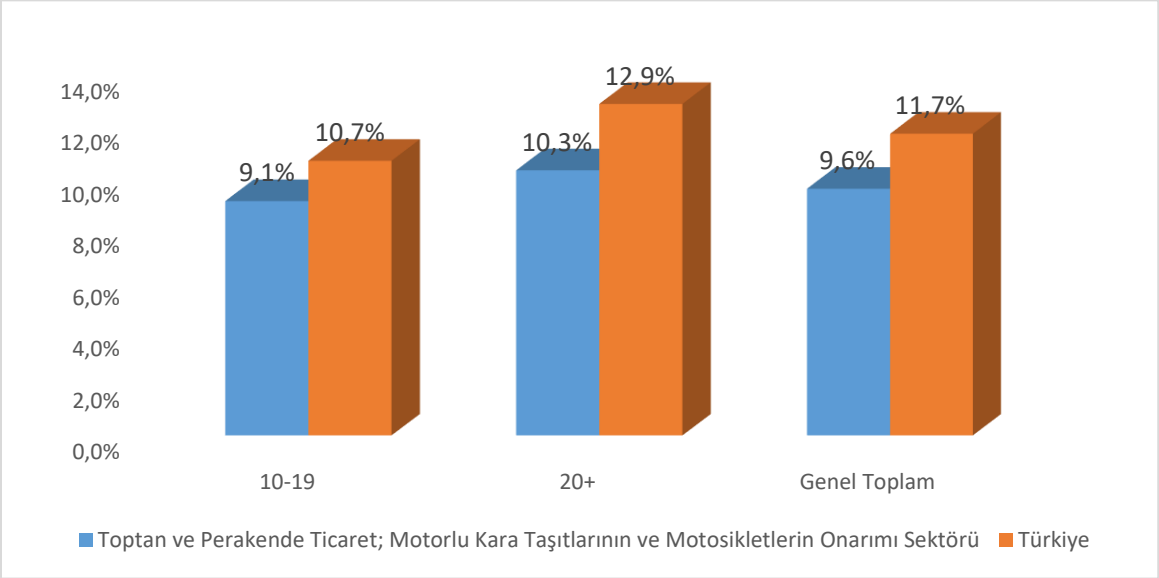

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe araştırma kapsamına giren toplam 43 bin 165 işyerinden 4 bin 134'ünde son 1 yılda eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Geçtiğimiz yıl 10+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 21,4 olan temininde güçlük çekme oranı, bu yıl yüzde 9,6 olarak gerçekleşmiştir. 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 9,1'i, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 10,3'ü ve toplamda ise yüzde 9,6'sının eleman temininde güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Sektörde eleman temininde güçlük çeken toplam işyeri oranı yüzde 11,7 olan Türkiye geneli oranına göre daha düşük oranda gerçekleşmiştir.

Tablo 8: Meslek Grubuna Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Meslek Grupları	10-19	20+	Genel Toplam
Hizmet Ve Satiş Elemanlari	1.600	1.837	3.437
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcilar	980	1.792	2.772
Sanatkarlar Ve Ilgili Işlerde Çalişanlar	753	1.979	2.732
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardimci Profesyonel Meslek Mensuplari	1.375	989	2.364
Büro Hizmetlerinde Çalişan Elemanlar	1.271	369	1.640
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	322	459	781
Yöneticiler	317	94	411
Profesyonel Meslek Mensuplari	1	226	227
Nitelikli Tarim, Ormancilik Ve Su Ürünleri Çalişanlari		27	27
Genel Toplam	**6.618**	**7.773**	**14.391**

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 4 bin 134 işyerinde 14 bin 191 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Toplam temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 46'sı 10-19 istihdamlı işyerlerinde bulunmaktadır ve temininde güçlük çekilen kişi sayısı 6.618'dir. Toplam temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 54'ü 20+ istihdamlı işyerlerinde bulunmaktadır ve 7.773 kişinin temininde güçlük çekilmiştir.

Sektörde meslek grubuna göre temininde güçlük çekilenb toplam 14 bin 391 kişinin 3 bin 437'si yani yüzde 23,9'u "hizmet ve satış elemanları" meslek grubunda olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise "tesis ve makine operatörleri ve montajcilar" meslek grubunun olduğu tespit edilmiştir. Ülke geneli eleman temininde güçlük çekilen meslek gruplarına baktığımızda ise ilk iki sırada olan meslek gruplarından Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar grubunun yüzde 29,9, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunun ise yüzde 27,6 oranı ile ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 9: Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

10-19	20+	10+
Satiş Danişmani / Uzmani	Perakende Satiş Elemani (Gida)	Satiş Danişmani / Uzmani
Ambar/Depo Görevlisi	Kasap	Ambar/Depo Görevlisi
Pazarlamaci	Camci	Pazarlamaci
Bilgisayarli Makine (Cnc Operatörü)	Otobüs Kaptani (Şoförü)	Bilgisayarli Makine (Cnc Operatörü)
Otomotiv Ön Düzen Ve Balans Ayarcisi	Akaryakit Satiş Elemani (Pompaci)	Perakende Satiş Elemani (Gida)
Genel Müdür Yardimcisi-Perakende Ve Toptan Ticaret (Özel Sektör)	Beden Işçisi (Genel)	Beden Işçisi (Genel)
Beden Işçisi (Genel)	Satiş Danişmani / Uzmani	Şoför-Yük Taşima
Şoför-Yük Taşima	Kasiyer	Satiş Temsilcisi / Plasiyer
Satiş Temsilcisi / Plasiyer	Pazarlamaci	Otomotiv Ön Düzen Ve Balans Ayarcisi
Satiş Yönetimi / Perakende Satiş Ve Mağaza Yönetimi Meslek Elemani	Şoför-Yük Taşima	Akaryakit Satiş Elemani (Pompaci)
Bilgisayarli Muhasebe Elemani	Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	Genel Müdür Yardimcisi-Perakende Ve Toptan Ticaret (Özel Sektör)
Ahşap Montaj Elemani	Satiş Temsilcisi / Plasiyer	Satiş Yönetimi / Perakende Satiş Ve Mağaza Yönetimi Meslek Elemani
Mekanik Bakim Ve Onarimcisi (Motorlu Taşitlar Hariç)	Konfeksiyon Işçisi	Kasap
Elektrik-Elektronik Teknisyeni	Makineci (Dikiş)	Camci
Elektromekanik Taşiyicilar Bakim Onarim Teknisyeni / Elektromekanik Taşiyicilar Teknisyeni	Plastik Doğramaci /Pvc Doğrama-Imalat Ve Montajcisi	Otobüs Kaptani (Şoförü)
Ahşap Malzemeler Satiş Elemani	Örgü Makinasi Operatörü	Bilgisayarli Muhasebe Elemani
Beyaz Eşya Ürünleri Satiş Elemani	Reyon Görevlisi	Ahşap Montaj Elemani
Akaryakit Satiş Elemani (Pompaci)	Diğer Imalat Ve Ilgili Işçiler (Makine Ile)	Mekanik Bakim Ve Onarimcisi (Motorlu Taşitlar Hariç)
Hamal/Elle Taşima	Şarküteri Ürünleri Satiş Elemani	Elektrik-Elektronik Teknisyeni
Motor Yenileştirmeci	Otomotiv Elektromekanik Teknisyeni	Elektromekanik Taşiyicilar Bakim Onarim Teknisyeni / Elektromekanik Taşiyicilar Teknisyeni

Kaynak: İPA 2020

Yukarıdaki tabloda sektördeki temininde güçlük çekilen ilk 20 mesleğe yer verilmiştir. İlk sırada "Satiş Danişmani/Uzmani" mesleğinin temininde güçlük çekildiği daha sonra "Ambar/Depo Görevlisi", "Pazarlamaci", "Bilgisayarli Makine (Cnc Operatörü)", "Perakende Satiş Elemani (Gida" meslekleri olduğu görülmektedir. İşyeri büyüklüğü değiştikçe ilk üç sırada temininde güçlük çekilen meslekler değiştiği anlaşılmaktadır.

Grafik 18: Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

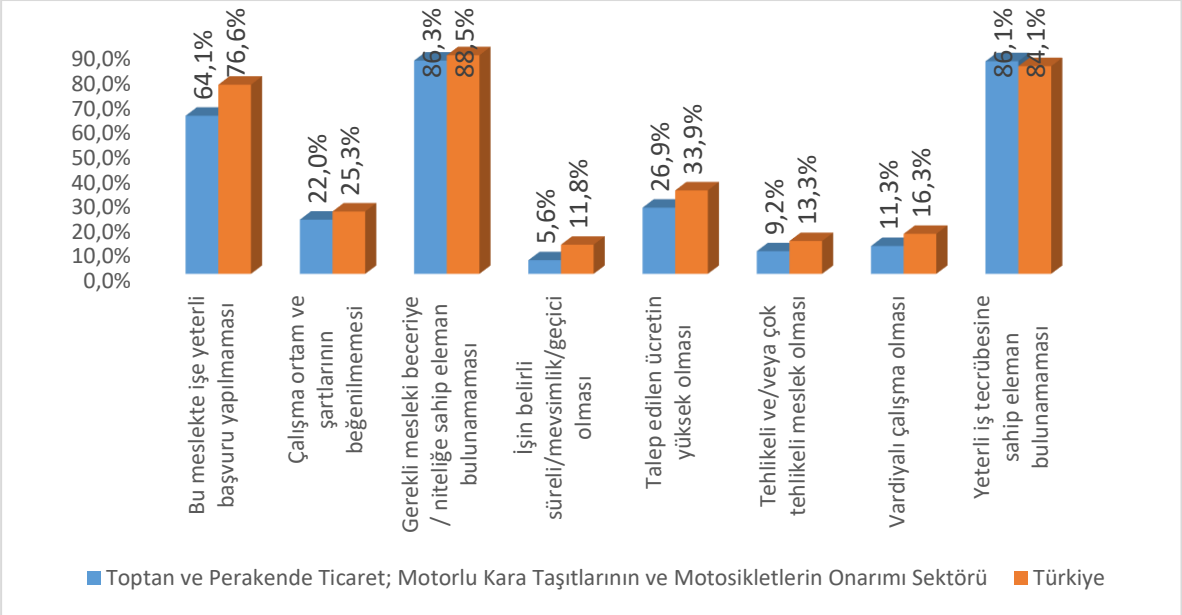

Kaynak: İPA 2020

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe eleman temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 86,3'ünün Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeni ile temininde güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Bu oran Türkiye genelinin 2,2 puan altında gerçekleşmiştir. Daha sonra yüzde 86,1 oranında ise Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması nedeni, yüzde 64,1 ile bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması ön plana çıkmıştır. Sektörde, eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinden ilk üç sıra, Türkiye geneli ile aynı gerçekleşmiştir.

Tablo 10: 20+ İşyerlerinde İllere Göre Açık İş ve TGÇM Sayıları

İl	Açık İş	TGÇM
İSTANBUL	7.669	5.176
GAZİANTEP	634	1.152
İZMİR	896	1.120
DİYARBAKIR	329	547
OSMANİYE	326	537
BURSA	773	513
ANKARA	844	470
MERSİN	925	313
KAYSERİ	307	310
KOCAELİ	782	286
MANİSA	198	261
TEKİRDAĞ	415	239
ÇANAKKALE	123	239
KIRŞEHİR	110	225
BİTLİS	212	222
ANTALYA	228	219
ADANA	518	199
KONYA	266	142
AFYONKARAHİSAR	135	142
MUĞLA	2.208	107
KASTAMONU	68	103
DENİZLİ	117	99
SAKARYA	226	96
ESKİŞEHİR	214	95
AYDIN	169	85
MALATYA	64	82
TRABZON	74	73
KÜTAHYA	108	68
NEVŞEHİR	2	65
SAMSUN	176	59
YALOVA	20	59
ORDU	67	58
ŞANLIURFA	75	56
EDİRNE	38	55
GİRESUN	41	49
BALIKESİR	144	49
ZONGULDAK	178	47
VAN	49	45
TOKAT	55	44
RİZE	47	38
KIRKLARELİ	82	37

İl	Açık İş	TGÇM
KIRIKKALE	81	37
ÇORUM	69	36
ISPARTA	44	36
SİVAS	64	35
HATAY	45	35
NİĞDE	21	29
KAHRAMANMARAŞ	47	28
ERZİNCAN	16	26
GÜMÜŞHANE	2	24
ERZURUM	61	24
KARS	16	23
MARDİN	121	21
AKSARAY	40	21
YOZGAT	10	21
DÜZCE	87	18
BOLU	73	17
ELAZIĞ	17	16
ARDAHAN	22	15
HAKKARİ	16	14
BİLECİK	29	14
ARTVİN	13	14
BURDUR	12	13
TUNCELİ	8	13
KİLİS	3	12
ŞIRNAK	25	10
BATMAN	1	8
KARABÜK	13	7
UŞAK	26	6
KARAMAN	45	6
MUŞ	5	5
BARTIN		5
ÇANKIRI	1	5
BAYBURT	46	3
SİİRT	3	3
AMASYA	11	2
BİNGÖL	20	2
IĞDIR	1	2
AĞRI	1	1
ADIYAMAN	33	
SİNOP	20	
Genel Toplam	**21.079**	**14.391**

*Türkiye geneli sayısı, 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık iş ve TGÇM sayısıdır.

Kaynak: İPA 2020

Grafikte sektörde araştırmaya katılan 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde, illere göre açık iş ve temininde güçlük çekilen eleman sayıları verilmektedir. Hem açık iş hem de temininde güçlük çekilen eleman sayılarında İstanbul ilk sırada yer almaktadır. Temininde güçlük çekilen eleman sayılarında ikinci sırada Gaziantep ve üçüncü sırada İzmir gelmektedir. Açık iş sayılarına gelince ikinci sırada Muğla ve üçüncü sırada ise Mersin gelmektedir.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektöründe işverenlerin 2021 yılı Ekim sonu itibariyle istihdamlarının ne yönde değişim gösterecekleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda işverenlerden bir yıl sonraki istihdam değişimlerini meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir.

Tablo 11: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi

Meslek grupları	10-19		20+		10+	
	Net İstihdam Değişimi	NIDO (%)	Net İstihdam Değişimi	NIDO (%)	Net İstihdam Değişimi	NIDO (%)
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	744	0,1%	700	0,0%	1.444	0,1%
Hizmet Ve Satış Elemanları	5.093	1,0%	14.556	1,0%	19.649	1,0%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	3.518	0,7%	1.626	0,1%	5.143	0,3%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları			63	0,0%	63	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	528	0,1%	1.237	0,1%	1.765	0,1%
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	439	0,1%	2.025	0,1%	2.464	0,1%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	652	0,1%	1.364	0,1%	2.016	0,1%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	2.450	0,5%	4.961	0,3%	7.411	0,4%
Yöneticiler	111	0,0%	177	0,0%	288	0,0%
Genel Toplam	**13.534**	**2,6%**	**26.710**	**1,8%**	**40.243**	**2,0%**

Kaynak: İPA 2020

Sektörde 1 yıl sonra işverenlerin 40 bin 243 kişilik istihdam artışı bekledikleri tespit edilmiştir. Net istihdamı çalışan sayısı ile oranlayarak bulduğumuz, net istihdam değişim oranı ise yüzde 2,0 olup sektörde istihdamın, 2021 yılı Ekim sonunda 2020 yılı Ekim ayına göre yüzde 2,0 oranında artış göstereceği tahmin edilmektedir. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 2,2 olarak tespit edilmiştir. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranı yüzde 1,8, 10-19 istihdamlı işyerlerine ait net istihdam değişim oranı yüzde 2,6'dır.

Sektörde araştırma kapsamına giren 10+ istihdamlı işyerleri için net istihdam değişim oranının en yüksek olduğu meslek grubu yüzde 1,0 ile "hizmet ve satış elemanları" olmuştur. En düşük oran ise "yöneticiler" meslek grubudur. İkinci en yüksek oran ise "tesis ve makine operatörleri ve montajcılar"dadır. Bu meslek grubunda istihdamın bir sonraki yıl yüzde 0,4 oranında artacağı öngörülmektedir. Bu artışın yarısından fazlasının 10-19 arası işyerlerinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Tablo 12: Net İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Satiş Danişmani / Uzmani	Yiyecek Servis Tezgahı Çalışanı
Perakende Satiş Elemani (Gida)	Elektrikli Ev Aletleri Bakım Ve Tamircisi
Üretim İmal İşçisi	Büro Memuru (Sevk Ve Tesellüm)
Perakende Satiş Elemani (Tezgahtar)	İç Mimar
Şoför-Yük Taşima	Elektrik Tamircisi

Kaynak: İPA 2020

Yukarıdaki tabloda ise net istihdam artışının ve azalışının beklendiği meslekler verilmiştir. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe araştırma kapsamına giren 10+ istihdamlı İşyerlerinden 2021 yılı Ekim sonunda istihdam artışının beklendiği ilk beş sırada yer alan meslekler; "Satiş Danişmani / Uzmani", "Perakende Satiş Elemani (Gida)", "Üretim İmal İşçisi", "Perakende Satiş Elemani (Tezgahtar)" ve "Şoför-Yük Taşima" meslekleri olarak tahmin edilmiştir. İstihdam azalışının beklendiği meslekler ise "Yiyecek Servis Tezgahı Çalışanı", "Elektrikli Ev Aletleri Bakım Ve Tamircisi", "Büro Memuru (Sevk Ve Tesellüm)", "İç Mimar" ve "Elektrik Tamircisi" olarak beklenmektedir.

SONUÇ

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü raporu, 9 Ekim – 6 Kasım 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilen 2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarından derlenerek yazılmıştır. Bu rapor sektörün mevcut durumunu, istihdam yapısını, ihtiyaçlarını ve gelecek dönem istihdam eğilimlerine yönelik bilgiler vermektedir.

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 43 bin 165 işyeri için veri derlenmiş olup, bu işyerlerinde toplam 1 milyon 976 bin 850 çalışan tespit edilmiştir.

Sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 59,8'i 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden, yüzde 40,2'si ise 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır.

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam 1 milyon 976 bin 850 çalışan tespit edilmiştir. Çalışanların yüzde 65,6'sı erkeklerden, yüzde 34,4'ü ise kadınlardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında bulunan işyerlerinde Türkiye genelinde toplam çalışan sayısı 10 milyon 406 bin 622 olarak tespit edilmiş olup, Türkiye genelinde toplam çalışanların yüzde 29,5'i kadınlardan oluşmaktadır. Sektörde kadınların ağırlığı Türkiye geneline göre 4,9 puan daha fazladır. Sektörde çalışan her 10 kişiden yaklaşık olarak 3'ü kadındır.

Geçen yıl sektörde 1 milyon 551 bin 437 çalışan tespit edilmiştir. 2020 yılı araştırmasına göre çalışan sayısı geçen yıla göre yüzde 27,4 oranında önemli bir yükseliş olduğu görülmektedir.

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe işyeri ve mevcut istihdam verilerinden hareketle Türkiye geneli içindeki durumu değerlendirildiğinde; sektör, ülkemiz istihdamının yüzde 19'unu sağlamaktadır.

Araştırma kapsamında toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 43 bin 165 işyerinden 5 bin 358'inde çalışma döneminde açık iş olduğu tespit edilmiş olup, 5 bin 358 işyerinden toplam 21 bin 79 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

Sektörde açık işi olan işyerleri, sektördeki araştırma kapsamındaki tüm işyerlerinin 12,4'üne tekabül etmektedir. Bu oran Türkiye geneline denk olduğu görülmektedir.

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörünün açık iş oranı yaklaşık yüzde 1,1 olarak tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle sektörde 100 kişilik istihdam potansiyelinin 99'unun fiili istihdamda olduğu, 1 kişilik personel açığının bulunduğu tespit edilmiştir. Açık iş oranı Türkiye genelinde de yüzde 1,2 olarak tespit edilmiştir. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörünün eleman ihtiyacının Türkiye ortalamasından 0,1 puan düşük olduğu görülmektedir.

Sektörde 10+ istihdamlı işyerlerinden alınan toplam 21 bin 79 kişilik açık işin yüzde 54,3'ünde cinsiyet tercihinde bulunulmamıştır.

Araştırma kapsamında dikkat çeken sonuçlardan biri işyerleri büyüdükçe açık işlerde cinsiyetin öneminin azalmasıdır. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 39,7'sinde cinsiyetin önemli olmadığı hususu vurgulanmışken bu oran 20+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 62,8'e yükselmiştir. Bu artış eğiliminin nedeni olarak; özellikle kurumsal firmalarda daha çok eğitim ve beceri düzeyine önem gösterilmesi, işi yapabilecek yetkinliğin ön plana çıkarak cinsiyetin tercih kriteri olarak ortaya çıkmaması gösterilebilir. Ayrıca yüksek eğitim istenen mesleklerde de cinsiyet farklılaşması ortadan kalkmaktadır.

Genel anlamda toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 10+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 34,8 gibi yüksek bir oranda genel lise eğitim düzeyi talep edilmektedir. Bu eğitim düzeyinden sonra en çok talep edilen eğitim düzeyi ise yüzde 23,3 ile her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorum, üçüncü sırada talep edilen eğitim düzeyi yüzde 15,6 ile meslek lisesi eğitim düzeyidir. Bu oranlar, sektörün mevcut istihdamından sonra ihtiyaç duyulan işgücü eğitim seviyesinin durumunu göstermektedir.

Sektörde araştırma kapsamında olan işyerlerindeki açık işlerin yüzde 25,4'ü için engelli istihdam etme yönünde işverenlerin olumlu görüşü bulunmaktadır. Açık işlerin yüzde 23,1'inde ise işverenler, engellilik durumunun önemli olmadığını ifade etmişlerdir. Bir diğer ifadeyle sektördeki açık işlerin yüzde 48,5'inde işverenlerin engelli çalıştırmaya yönelik tutumları olumludur. Türkiye genelinde bu oran yüzde 49,65'tir. İlgili sektördeki açık işlerde engelli istihdam etme potansiyeli Türkiye geneline göre oldukça yakındır.

Sektörde tespit edilen tüm açık işler için talep edilen beceriler sıralandığında ilk sırada "iletişim ve ifade yeteneği", ikinci sırada "ikna kabiliyeti ve pazarlama gücü", üçüncü sırada ise "takım çalışması" bulunmaktadır.

Sektörde 21 bin 79 kişilik açık iş tespit edilmiş olup bu açık işler 516 farklı meslekte bulunmaktadır. 4.047 kişilik açık işle ilk sırada Satış Danışmanı/Uzmanı, 1.378 kişilik açık işle ikinci sırada Perakende Staış Elemanı (Gıda), 1.228 kişilik açık işle üçüncü sırada Paketleme İşçisi meslekleri yer almıştır.

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe araştırma kapsamına giren toplam 43 bin 165 işyerinden 4 bin 134'ünde son 1 yılda eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Geçtiğimiz yıl 10+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 21,4 olan temininde güçlük çekme oranı, bu yıl yüzde 9,6 olarak gerçekleşmiştir.

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 4 bin 134 işyerinde 14 bin 191 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Sektörde meslek grubuna göre temininde güçlük çekilen toplam 14 bin 391 kişinin 3 bin 437'si yani yüzde 23,9'u "hizmet ve satış elemanları" meslek grubunda olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise "tesis ve makine operatörleri ve montajcilar" meslek grubunun olduğu tespit edilmiştir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerde ilk sırada "Satiş Danişmani/Uzmanı" mesleğinin temininde güçlük çekildiği daha sonra "Ambar/Depo Görevlisi", "Pazarlamacı", "Bilgisayarlı Makine (Cnc Operatörü)", "Perakende Satış Elemanı (Gida)" meslekleri olduğu görülmektedir.

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe eleman temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 86,3'ünün Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeni ile temininde güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Bu oran Türkiye genelinin 2,2 puan altında gerçekleşmiştir. Daha sonra yüzde 86,1 oranında ise Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması nedeni, yüzde 64,1 ile bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması ön plana çıkmıştır. Sektörde, eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinden ilk üç sıra, Türkiye geneli ile aynı gerçekleşmiştir.

Sektörde 1 yıl sonra işverenlerin 40 bin 243 kişilik istihdam artışı bekledikleri tespit edilmiştir. Net istihdamı çalışan sayısı ile oranlayarak bulduğumuz net istihdam değişim oranı ise yüzde 2,0 olup sektörde istihdamın, 2021 yılı Ekim sonunda 2020 yılı Ekim ayına göre yüzde 2,0 oranında artış göstereceği tahmin edilmektedir. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 2,2 olarak tespit edilmiştir.

Sektörde araştırma kapsamına giren 10+ istihdamlı işyerleri için net istihdam değişim oranının en yüksek olduğu meslek grubu yüzde 1,0 ile "hizmet ve satış elemanları" olmuştur. En düşük oran ise "yöneticiler" meslek grubudur. İkinci en yüksek oran ise "tesis ve makine operatörleri ve montajcılar"dadır. Bu meslek grubunda istihdamın bir sonraki yıl yüzde 0,4 oranında artacağı öngörülmektedir. Bu artışın yarısından fazlasının 10-19 arası işyerlerinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Sektörde, yatırım planlayan işyerlerinin yüzde 63,6'sı "ilave yatırım", yüzde 10,4'ü "teknolojik yatırım, yüzde 24,7'si "stratejik yatırım" yapacağını, yüzde 28,6'sı "diğer yatırım" seçeneğini belirtmişlerdir.

Sektörde e-ticaret uygulama oranı 10+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 24,7 iken Türkiye genelinde bu oranın yüzde 12,7'ye düştüğü gözlemlenmiştir. Yine aynı sektörde web sitesi olan işletme oranları 10+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 61,5 iken Türkiye genelinde bu oranın yüzde 60,7'ye düştüğü gözlemlenmiştir.

Sektörde 10+istihdamlı işyerlerinde son beş yılın çalışan sayılarına bakıldığında 2017 yılında bir azalış olduğu görülmekte fakat 2018 yılından itibaren çalışan sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Covid-19'un olumsuz etkisine rağmen 2020 yılında sektörde çalışan sayısında bir önceki yıla göre 425 bin 413 kişi artmıştır.

Sektörde ve Türkiye genelinde her 10 işverenden 7'si pandemiden kaynaklı işlerinin azaldığını belirtmişdir.

Sektörde, Esnek çalışmanın 10+ İstihdamlı İşyerlerinde Verimliliği Etkileme Durumu incelendiğinde işverenlerin yüzde 55,6'sının işlerinin verimliliğinin azaldığı, 32,0'ının işlerinin verimliliğinin değişmediğini ve yüzde 12,4'ünün ise işlerinin verimliliğinin arttığı görülmektedir. Türkiye genelinde ise işverenlerin yüzde 53,9'u işlerinin verimliliğinin

azaldığını, 35,1'i işlerinin verimliliğinin değişmediğini ve yüzde 11'i ise işlerinin verimliliğinin arttığını belirtilmiştir.

Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektöründeki 10+ istihdamlı işyerlerininin son beş yılın açık iş oranları incelendiğinde 2016 yılından 2017 yılına kadar bir azalış yaşandığı görülmekte olup ancak 2018 yılında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2018 yılından sonra ise açık iş oranı azalışa geçtiği görülmektedir. 2020 yılındaki açık iş oranındaki düşüşün tüm dünyayı derinden etkileyen Covid-19 pandemisinden kaynaklı olabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca her yıl araştırma işgücü piyasasının daha hareketli olduğu Nisan ve Mayıs aylerında gerçekleşirken 2020 yılında Ekim ve Kasım aylarında gerçekleşmesi bu tabloyu ortaya çıkarmıştır.